Масcе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 18 февраль, 1975 шу. ● № 21 (5467). ● Мах 2 кап.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ГІОЛЛА РАЙОНИЙ (ГОРОДИЙ) ХАЛКЪА СУДИЙ ХАЛКЪА ЗАСЕДАТЕЛАШ ХАРЖАРА ИТОГЕХ БОЛА ХОАМ

«Нохч-ГІалгІай АССР гІолла районий (городий) халкъа судий халкъа заседателаш харжара ханах» долча 1974 шера 29 ноябрерча Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа республика територе тІа 1975 шера 15 январе денз 15 феврале кхаччалца РСФСР районий (городий) халкъа судий халкъа заседателаш хоржаш хиннаб.

Предприятешка, учреждленешка, колхозашкеи совхозашкеи, тІемахой подразделенешка, хІаьта иштта нах бахача моттигашка 1230 юкъара собрани чакхъяьинай, цига ерригача районийи городийи халкъа судашка 2775 халкъа заседатель хержав.

Хержача халкъа заседателашта юкъе ба: болхлой — 46,41 процент, колхозхой — 6,34 процент, кхалнах — 50,84 процент, КПСС членаши парте членалла кандидаташи — 43,49 процент. Берригача халкъа заседателех 61,99 процент бараш юххьанца херже ба.

Халкъа заседателаш хоржилта дика вІаштІехьдаьккха а РСФСР Конституцега, Нохч-ГІалгІай АССР Конституцега, РСФСР судоустройства Законага, «РСФСР районий (городий) халкъа судаш харжарах йолча Положенега» хьежжа а чакхдаьккхад.

ПЯТИЛЕТКА ЧАКХЙОАЛАЧА ШЕРА — ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАМ!

БЕРРИГА НИЗ — ТІАЙЙЦА ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАРА

КЕРДАЧА шера хьалхарча деношка денз Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша, берригача советски наха санна, хьинаре къахьег пятилетка чакхйоалача шера а бІарччача пятилетка а заданеш кхоачаш а тІеххкочаш а яра тІехьа. ШІаккха а ца хиннача тайпара наьха къахьегама хьинар айдаьл КПСС ЦК декабрьски (1974 ш.) Пленума решенеша, КПСС ЦК партега, советски халкъага даьча Кхайкарало, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК 1975 шера халкъбоахама план ханал хьалха кхоачашъяр дуьха Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаярах даьча совамаше.

Къахьегамхой хьал-торо лакхъяран машара Программа кхоачашъяран тІехьа КПСС Центральни Комитето, цун Политбюроси КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева шен хьинареи де дезачоа тІаберзабаьи беш бола болх массане а хьал а лоацаш, къоабал а беш автономии республика къахьегамхой дегаш айденна ба ийслагІа пятилетка чакхйоалача шера кхы а керда толамаш даха, фашистски Германел котдаьнна 30 шу дузача денна баха мабоаггІара накъабаха.

Укх деношка кепатехай республика промышленноста, гІишлошъеча, транспорта, бувзама, юрта боахама болхлой 1975 шера долча декхараштa. Уж дийцад коллективай юкъарча собранешка, городийи районийи активашка. Цар тІа чот яьй йолаш йолча торонийи кхоачамийи, Іоаяьча опыта, белггала къоастадаьд промышленноста, юртбоахама хІара даькъе де дезараш, уж кхоачашдара сенах пайда эца беза. Из эггара хьалха общественни производства эффективность айяр, Іилма-технически прогресс сихъяр, берригa болх вай дикагІа бар санна дола гІулакхаш да.

Плана тІа оттадаь декхараш низкъало дале а кхоачашдухургдолаш да. Уж кхоачашде торонаш йолаш я. Цунна дола тешал да дІадаха шу вай республико дика чакхдаьккха хилар.

Республика промышленносте лаьрхІад 1975 шера продукци яккхареи цунна реализаци яреи план 26 декабре кхоачашъе, планал совгІа 22 млн. сома продукци йоккха. Технически прогресса ларда тІеи встречни планаш чакхъяхарцеи къахьегама овсарле лакхъяра заданеш тІеххкоачашъе, 1,3 миллион киловатт-сахьат электроэнерги кхое. Керда машинаш, механизмаш, прибораш, оборудовани арахецa еза. Дикка дукхагІа, ассортимент шерагІа йолаш арахецаргда халкъа эша товараш. Декхараш тІа йоккха терко ю продукце дикал айяра.

Кхетадеш да уж декхараш кхоачашде атта хургдоацилга. Деррига низаш тІадахийта, тІагІертта къахьега дезаргда. ХІара къахьегача коллективе республика, города, района, шоай предприяте планаши социалистически декхараши наха довзаш хулга Іалашданза даргдац. Уж дика вІаштІехьбаьина, инициатива, дисциплина йолаш, бедали материалаши кхояра, балха ханах дикагІа пайда эцара тІехьа къовсам лоаттабеш хургбола хьалаш оттаде деза. Декхараш толаме кхоачашдергхилара тешам ба социалистически яхь шерра йоаржаяр, кІаьд ца луш йолаш йола торонаш лохаш, хІаравар шийи балха тІа творчески къахьегамеи хьинар гойташ хилар. ШерагІа пайда эца беза пятилетка къоастамбеча шера Іоаяьча дикагІча опытах. ХІара болхлочунга шийи пхе шера планаш дІайовзийтар, уж кхоачашъелга вІаштІехьдаккхар, пхе ден задани диъ дийнахьа кхоачашъяр, болх беш бола нах дукхагІа а боацаш, капитальни рузкъаш кІезигагІа дІа а дохийташ продукци дукхагІа арахецар, Іилманеи техниканеи карагІдаьинар сихагІа балха юкъедахьара ларда тІа производственни мощносташ совъяхар, лакхерен цхьоалагІеи категори йола а дикала Знак йола а продукци дукхагІа арахецар бедали материалаши кхояра чотах планал совгІа продукци арахецар санна дола боламаш дІахо дахьа а хьаллаца а дезаш да хІара къахьегача коллективе. ДикагІа мел дар, хьалха мел латтар зувш а дІадоаржадеш а хила деза, хІаьта кхычар из дара бола никъ шерра хьабелланза баргбац.

ХІара шера дукхагІа рузкъа хьежаду республика юрта боахам дегІабоалабара. Паччахьалкхено тІа-тІа дукхагІа тракторaш, комбайнаш, кхыйола техника, минеральни удобренеш кхоачийт колхозашкеи совхозашкеи.

ДукхагІа хул хиш дехка лаьтташ. Хьайбай боахам промышленни ларда тІа боаккхаш латт. Хьалъю хьайбаш кхоаба комплексаш. Партеи правительстваи еча йоакхонна лаьттанцареи хьайбашкареи йоаха продукци дукхагІа яккхарца жоп лу вай республика юртбоахама къахьегамхоша. Цар а тІаййнад доккхий социалистически декхараш. ХІара гектара тІара фийг бола ялат 21 центнер, хьажкІаш 35 центнер, дуга 40 центнер йоаккхилга Іалашде, валови ялат 510 эзар тонн гулде. ХІара гектара тІара шекара свекла 230 центнер, баьцадаараш — 135, комсаш — 58 центнер яха, хІара Іаттагара 2070 килограмм шура яккха, хІара яхкача котама тІехьара 175 фуъ гулде, устагІан тІера 4,4 килограмм тха даккха. Валови дулх 35,2 эзар тоннага, шура 103 эзар тоннага, фуаш 81 миллионага, тха 2600 тоннага дІакхоачаде, аьнна да цар тІаййца атта доаца декхараш.

Юрта боахама болхлой укх деношка тІагІертта къовсам лоаттабеш ба уж декхараш кхоачашдара. БІаьстан кхашкара балхаш дара техника кийчъеш ба механизатораш, хьайбай фермашка яьржай шура дукхагІа яккхара, доахан дика Іангара дахара йола яхь.

Бакъда массанахьа а цхьатара дац гІулакхаш. Цхьадолча боахамашка шортта доакъараш да, хьайбаш чулатта моттигаш дика тоаяь, йІайха я, кхычарга доакъар кІезига да, хьайбаш латта помещенеш во я. Яхье баьннараша вІаши новкъостал де деза доакъарашца а, техникаца а, балха опытаца а. Из дац боахама доал во дераш бехказа балийта беза яхилга. 1975 шера тІаййцача доккхийча декхараша вайна тІадулл шийна тІадиллача гІулакхах бола хІаране бехктокхам айбелга. Промышленносте санна юрта боахаме а шерра йоаржае еза дІадодар кІезигагІа а долаш дукхагІа а дикагІа а продукци яккхара йола яхь. Боккхача-лоархІаме да соахка цу дийнахьа яьккха хинначул укх шера цу дийнахьа хІара Іаттагара йоаккха шура 500 грамм тІакхетийта, аьнна баьржа болам массанахьа а хьаллацар, хьайбаш ца дойташ дерригаш а Іангар дахар, доахан, жа дахкара кампани дика чакхъяккхар, доакъарех кхетамца пайда эцар.

Социалистически декхараш кхоачашдара къовсам лоаттабеш къаьстта терко е еза ялатий а кхыча культурай а хьуркъам лакхбара, халкъбоахама лоархІамегІа йола культураш дукхагІа дІаера.

1975 шера дола социалистически декхараш тІаййцад. Уж кхоачашдара тІеерзадаь хила деза вай деррига хьинар, балха говзал, опыт. Партийни организацей декхар да социалистически къьа керте оттар. ХІара коммунист хьокхам луш хила веза дика къахьегара, чакхъяккха майоаггІара ийслагІа пятилетка чакхъяккхара лоаттабеча къовсаме хьалха хилар да цун сийлен декхар.

Лакхарча сортагІа

Пятилетка тІеххьарча шера бІубенна къахьегаш ба «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьтта доахараш. Социалистически яхье хьалха латташ я «Іаьржа дошув» кийч а деш из мехкдаьтта цакхдоахача заводашка дІаухийтача цхьовлагІча РИТС-а цехa коллектив. Январь бетта планал совгІа заводашка дІадахийтад цо эзар совгІа тонн лакхарча сортах дола мехкдаьтта. Кхы а дикагІа къахьег цо февраль бетта. Духхьала хьалхарча декадах дикачеи тІехдикачеи сортах дола 240 эзар тонн мехкдаьтта заводашка дІадахьийтад цеха болхлоша. Из хул заданел дукха дукхагІа.

Укхаза дика къахьег оператораша Самарцев Михаила, Половников Анатоле, Пискунов Владислава, Цыбина Евдокийс, Шаумян Степана, кхычар.

А. ТИЩЕНКО.

СКВАЖИНАШТА ДАРБА ДЕРАШ

«Сунжанефть» НГДУ скважинашта капитальнии лаьттана кІалей ремонт еча цеха бригадашта юкъе дикагІа лоархІачарех я мастер Вилков Владимир Петрович керте латтача ремонтникий бригада. Укх деношка ханал хьалха ремонт а яь кийчйир цо хьалха болх ца беш лаьтта Заманкулера № 49 йола скважина. Итт шу дар из иштта латта. Промыслово - геофизически материалашка хьежжа кІалара мелови тІоанаш тохкилга тІадиллалдар ремонтникашта. Из цар дир. Скважина мехкдаьтта дала йолаелар. Цо къаьгга хьахьокх цунна юхе бурув тохаш йоаккхаш латтача № 85 йолча скважино мехкдаьтта лургхилар.

Дукха къахьийгар ремонтникаша скважина мехкдаьтта дала йолаийта гІерташ. Перфорации кислотни обработкеи йир колоннашта. Цул тІехьагІа дийнахьи буси 5 миллиметр йолча штуцере гІолла 80 тонн мехкдаьтта тела яьлар скважина. Укх шера цар капитальни ремонт яь пхелагІа скважина я из.

Скважинашта капитальни ремонт еча белгалбаьлар бурув деттараш коммунистически къахьегама ударникаш Кривошеев Николай, Карагачев Иван, бурув деттачун гІонча Граба Николай, кхыбараш.

В. ВОЛОДИН,
«Сунжанефть» НГДУ геолог.

Грозненски В. И. Ленина цІерагІча заводе нагахьа саг коравоагІаргвац къахьегама ветеран, технолог Уланов Федор Васильевич ца вовзаш. Шовзткъа шу совгІа ха я из цига къахьегаш вола. Масса а тайпарча установкай технологически режим дикеи тІехдикеи йовз цунна. Цо хьалкхебаьб итташ башха дика специалисташ.

Къахьегаме санна тІем тІа а хьинаре дакъа лоацаш хиннав из. Ше пенсе ваха воллашехьа, ше дуккхача шерашка къахьегаш хиннача коллективах къаста ца могаш цига болх беш ва из.

СУРТА ТІА: къахьегама ветеран, технолог Ф. Уланов.

И. ПЛИЕВА сурт.

КАРАГІДАЬННАР — ДОАЗУВ ДАЦ

Дика чакхдаьккхар дІадаха шу тха боахама хьайбаш леладераша. Паччахьалкхенна дулх дІадалара план 104 процент, шура — 106 процент кхоачашйир.

Шурий - товарни фермашта юкъе яьржача яхье хьалхле Мирзоев Руслана кулгалдеча кхоалагІча отделене ферма яьккхар. Шера план 1900 килограмм хиннача хІара кхоабача Іаттагара юкъера лаьрхІача 1974, 8 килограмм шура яьккхар цу ферма хьайбаш леладераша.

Совхоза дояркашта юкъе къаьстта дика болх бир Газиева Банатус, Кантаева Иманас, Азиева Нуржанас, Гилогаева Яхитас. Царех хІаране тІеххкоачашдир шура яккхара социалистически декхараш.

Толамца чакхдаьккхар ийслагІча пятилетка диълагІа шу совхоза хьакхарч лелаераша а. Дукха хІама ца эцшаш ворхІ бІаь тонн дулх тІакхетийтар цар шоаш лелаеча хьакхарчашта.

Къахьегама овсарле лакха йолаш болх бир дІадахача шера коммунистка Ведут Марияс. Ткъаь итт хьакхийна тІехьа 219 хурск кхейир цо, 1670 килограмм дулх тІа а кхетийташ.

Цул дукха тІехьа ца бусаш болх бир нана-хьакхарч лелаеча Чернова Аннас, Штефан Марияс. ХІаьта дулха хьакхарч кхоабаш хинначарна юкъе доккхий толамаш даьхар коммунисташа Лазовске Виктора, Ивиренко Николая, кхычар.

В. Лазовски, Н. Ивиренко, хІаьта доярка Газиева Банату дІадахача шера цхьоалагІча ноябрь денз иттлагІча пятилетка чотах болх беш ба.

Баьккхача толамах кхоачамбаь Іе дага бац тха совхоза хьайбаш леладераш. КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даьча Кхайкарала жоп а луш керда социалистически декхараш тІаййцад цар.

Иштта, шурий-товарни фермай болхлоша дош деннад ийслагІча пятилетка тІеххьарча шера хІара кхоабача Іаттагара план 1900 килограмм йолча, 2050 килограмм шура яккха. Цу гІулакхо совхозага торо хулийтаргья 7913 центнер шура яккха, планагІа 7300 центнер яккха езача.

Керда социалистически декхараш тІаййцад хьакхарч лелаераша а.

Иштта, цхьан нана-хьакхийна тІехьа 17 хурск кхее, план 240 грамм йолча дийнахьен буси хІаранена 260 грамм дулх тІакхетийта дош деннад цар.

ЛаьрхІар кхоачашдара дІадахача шера денз дика лард еллар. Кхоачамболлаш Іалаш а даь фермашта юхе хьатІа а дена дІаоттадир доакъар. ЛерттІа тоайир хьайбай помещенеш а.

ДІадахача шера укх хана йоаккхаш хинначул 20—25 килограмм дукхагІа я хІанз совхозе йоаккха шура. Соахка январе, феврале тІакхетийташ хинначул дуккха а дукхагІа да хьайбашта, хьакхарчашта тІакхетийта дулх.

С. ТЕПСАЕВ,
Ачхой - Мартановски района «Самашкинский» совхоза керттера зоотехник.

МИШТА КИЙЧЛУ БІАЬСТАННА

ЛЕДАРЛОНАШ ЮВЛИЙТ

ИйслагІча пятилетке ялати лаьттанцара йоала продукташи дукхагІа яхара, халкъа боахама план кхоачашъяра доккхий декхараш латт укх шера Малгобекски района «Ингушский» совхоза кхаш леладерашта хьалхашка. Соахка гуйрийна йокъэл оттарах гурахьа дийна ялат цхьайолча участкашка во хиннад, хьатІа на доалаш а дисад. Цудухьа из меттаоттадеш дукха ялат дІаде деза укхаза бІаьстан юхье. Цул совгІа гурахьа эяба ца оахаш дукха лаьтта дисад. Лоацца аьлча, дукха балхаш да бІаьсти леладезаш совхоза кхашка.

Пятилетка чакхйоалача шера бІаьстанга совхозе мишта кийчлу хьожаш хилар укх деношка тха газета рейдови бригада.

Шеча кирпишках яьча паргІатача сийрдача механически мастерске чуйоалаяь латт цхьайтта трактор.

Уж укх шера хьалхарча кварталe ремонт е езача тракторех тІеххьара яраш я. Укх кварталах ремонт е езача ткъаь иттанех 22 трактор дика ремонт яь араяьннай.

йиълагІча квартале а. Планал совгІа ремонт яь араяьккхар кхоъ трактор.

ШІаккха ца хиннача тайпара дика вІаштІехьдаьхад укх шера совхозе ремонтни балхаш.

Узловой хьисапе хІара бригадо ше-ше ю ремонт. Бригадашта юкъе шерра яхь яьржай техникана сихагІа ремонт яь яккхара тІехьа. Боккха терках тІаберзабаьб механизатораша техника тешшаме болх беш хилийтара. Тоаяь яьнна хІара узел цІаькха а тохк механика-контролера Хамхоев Махье.

Уж деррига гІулакхаш карагІдаьннад механизатораштa ремонт яра хьалхxе кийчо ярах. Шоай мастерской хьалашка юхаметтаоттае а хьае а низ кхоачаргбоаца оатхалаш Іалашйир. Массехк шера цхьаккха пайда ца луш лаьтта мойка болх бе йолаялийтай укх Іай мастерской заведующе Саутиев Іадсалама. Цо торо хилийтай ремонтагІа йоалаяьча трактора хІара оатхала йоаггІача тайпара дефектовка е.

— Мойка болх беш хилар боккхача лоархІаме да тха балха-тІа. ХІана аьлча, дуккхача хана болх беш оатхал нйккха е йист яьнна хила тарлу. Хотташ боахкаш, дом тІабижа, даьтта доаллачара дефект ца гуш йинса тарлу. Из гІалат тІаккха вІалла торо йоацача хана Іаткъаргда. ХІанз атта да, — йоах М. Хамхоева.

(Рейд)

Цхьабакъда, цу дерригача дикача гІулакхашца цхьана кхоачамбоацараш а да техникана ремонт еча. Ерригача бригадашка лерттІа вІаштІехьбаьккхабац механизаторий къахьегам. Ла мегарпдоацача тайпара къахьегама дисциплина телхаю цхьоалагІча отделене механизатораша.

Механически мастерской дІачувоаллача аьтта оагІорахьа дом тІа а билла латтача № 59 йолча ДТ-54 яхача гусеничча тракторо тІаэзар тха теркам. Цун да Картоев Саламхан юкъ-юкъе мара балха ара ца воалаш шиъ бутт гаргга ха я трактор латта. Механически мастерской специалисташа де дезар даьд: мотор тоабаьб, юхаметтаоттае еза оатхалаш кийча я. Бригада кулгалхой сагота бац шоай техникана. Иштта ледарлонаш ювлийт кхоалагІча отделене № 5 йолча бригада, шоллагІча отделене кулгалхоша.

ДІадаха шу чакхдоалаш мастерской ремонта йоалаяь Булгучев Ювсапа трактор латт ара ца йоалаш.

— Массехказза хьалхадаьккхад цу кулгалхошта из мегаргдоацилга, — йоах совхоза керттерча инженера Котиев Башира. — Цхьабакъда, хувцаденна хІама дац.

Тракторашкарчура Іодаьккха болх баь даьтта а хьекха ремонт янза латт йиълагІча бригадера инвентарь. ХІаьта цу бригадера ремонт е хьайоалаю трактор тІера оатхалаш дІа а яьхе дукха болх бе безаш хул. ВІалла доал дац техникана.

Тракторашта ремонт елга дика вІаштІехьдаьккха дале а йоаггІа йоакхо ца еш йитай совхозе ялат чуэца техника.

— Гуйрийнара балхаш тІехьдаларах комбайнашта ремонт е кхоадаьдац тхо, — йоах совхоза керттерча инженера.

Гурахьа ялат оардаш тІайнса кагаши доми тІаболаш латт дукхагІйола комбайнаш. Уж йоаггІача тайпара дІаоттаяра йовкхо яьяц. Инженера яхачох, царна ремонт е эшаш йола оатхалаш хІанз Іалашъеш я, трактореши бІаьстан кхашкара балхаш кхоачашде эша инвентари кийчъяьчул тІехьагІа ремонт ергйолаш я царна.

Пятилетка чакхйоалача шера совхоза ахархошта хьалхашка латта доккхий социалистически декхараш кхоачашдара дика кийчъяь техникеи инвентари хила еза. Гаьна яц готаш йолаяла ха. Цудухьа совхоза кулгалхоша, специалисташа, механизатораша хІанзалца данза дисар кхоачашдара, долаш дола кхоачамбоацараш дІадаха деррига низаш тІадерзаде деза.

«Сердало» газета рейдови бригада:

А. ЦИЦКИЕВ,
Малгобекски района халкъа тІахьожама комитета член,

М. КОТТОЕВ,
«Ингушский» совхоза халкъа тІахьожама группа председатель,

Т. АРЧАКОВ,
«Сердало» газета спецкорр.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГ

Гурахьен Іайн тоае еза трактор 40 яр Грозненски района «Загорский» совхозе. ХІанзле тоаяь яьннай царех 34 трактор. Вож юхейисараш а яьнна хургъяр, нагахьа санна эша оатхалаш ханнахьа хиннаяларе.

Юртбоахама машинашта волча механика Жидаев Хьасана яхачох, тоае езаш латтача тракторашта эша оатхалаш ехаш «Сельхозтехника» МРО-га (управляющи В. Н. Кончаков) заявка дІаенна дукха ха я. Цхьабакъда, таханалца хьакхачанза я оатхалаш. 3 трактор латт духхьал аккумуляторни кислота ца хиларах.

Уж кхоачамбоацараш дале а, ремонтникаша бизза пайда эц чурча торонех, къовсам лоаттабу тракторашн юртбоахама машинаши сихагІа тоаяь яхара тІехьа.

Иштта, мастерске вІаштІехьдаьккхад юаеннеи къаеннеи оатхалаш шоаш тоаелга. Тракторе, кхыча машинай моллагІа маьже, оатхал дика тоае ховш говзанчаш ба укхаза къахьегараш.

Механически мастерске дикагІчарца цІи йоаккхаш ба мотористаш Хасуев Мовлди, Дагаев Авчан, токарь Хамзаев Ваха, электрик Шаипов Асламбек, топливни аппаратура тоаю слесарь, совхоза къаьнарча болхлоех цаІ Рвачев Ефим Николаевич.

Механически мастерске коллективо сий деш ва газоэлектросварщик коммунист Дакалаев Султан. 14 шу да цо укхаза болх бу. Из коммунистически къахьегама ударник ва. ГІулакхацеи хьехамцеи гІо ду Султана зІамагІа болча новкъосташта.

Трактораш йоацаш, тоаяь кийча я 34 селлка, 40 нух, 480 макха, кхыйола инвентарь. Из готага кийчъю отделенешка. Цига болх беш я 4 комсомольско-кагирхой звено. Царна юкъе ба сварщикаш Дугаров Мовлади Хажиев Абон.

ХІаьта ялаташ леладераш Исламов Лом-Іаьла, Саккаев Касим, Салангириев Ахьмад хІанзле а тоаяь баьннаб шоай комбайнаш.

Денгара-денга шерагІа ярж ремонтникашта юкъера социалистически яхь. Яхье хьалхле лелаераштa лу карара-кара тела цІе вымпелаш, ахчан премеш. ХІаьта болх тесса берий тайпан цІераш дІаяздеш лаьрххІа доска да.

Тоаяь яьнна техника цІенхаштта хьожаш мара хьаэцац лаьрххІа цу гІулакха йолча комиссе. Цунна юкъебоагІа совхоза керттера инженер М. Яндарбаев, механически мастерске заведующи С. Умаханов, механик Х. Жидаев, кхашкарча бригадай бригадираш.

СУРТА ТІА: «№ 1 йолча шурий» совхоза техника тоаеча хьинаре дакъа лоацаш вола сварщик С. Дакалаев.

Л. РУДСКЕ тексти сурти.

ЧIОАГIЛУШ ДОАГIА ДОТТАГIЛЕН БУВЗАМАШ

Йоккха я вай Даьхе. Дукха халкъаш дах вай советски мехка. ХIаьта массавар шоайла мерза, вIаши хьерчаш, цхьа дезал санна барт тайна вах, хIана аьлча юкъара да цар гIулакхаш, уйлаш. Цунца цхьана дегIадоагIа СССР-е дахача къамий вошал, доттагIал. Из ба советски адамий керттера ираза хьаст. Ди тIехьа чIоагIлуш латт республика къахьегамхоша мехка кхыча областашца, районашца лоаттаду экономически, культурни бувзамаш...

Дукха ха йоацаш Херсоне хиннав со. Нохч - ГIалгIайченца гаргалол, доттагIал тесса турпалий лаьтта да из. Беррига советски нах санна, КПСС XXIV съезда решенеш толамца кхоачашъяра къахьегаш боахк цигара нах.

Украинаца Нохч - ГIалгIайчен йола гаргало кIоарга съла болаш я. Граждански лира тIом лаьттача хана, къахьегамхой къона Республика лоравеча халача деношка Семен Михайловича Буденне цхьоалагIча дошлой Эскарца дакъа лоацаш, къизача классови моастагIах латаш, из хIалаквеш цига хинна гIалгIа Яндиев ЗаIам керте лаьттача бригадацара вайнаьха кIантий. Сийлахьбоккхача Дай-мехка тIом лаьттача шерашка Нохч - ГIалгIайче йохае, лоал оттае дагадолаш фашистий бIеха ординг чухьийдача хана Украина эзараш къонгаш хинна МагIалбик, Грозный, кхыйола моттигаш лораеш.

Цу халача шерашка лирача тIем тIа дакъа лоацаш Херсонера бIаь эзар саг вар. Шоашкара майрал, къонахчал гойташ майра моастагIах латташ хинна уж. Шовзткъе ткъеста эзар паччахьалкхен совгIаташца белгалваьккхав. ХIаьта кховзткъе ворхIнена Советски Союза Турпал яха цIи еннай. Царех цаI ва Павел Христофорович Дубинда, Турпал хилара совгIа «Слава» цIи йолча ордена визза кавалер ва из. Ерригача Советски Союзе ишттa белгалваьккха кхо саг мара вац. Дубинда тIема хана разведчик хинна саг ва. ВIалла а бицлац цунна шийца тIем тIа къизача моастагIах латаш лийна доттагIий. ХIаьта царех дукхабараш Дай-мохк бахьан долаш моастагIий карах байнаб. ВIалла йовп цар сийна лотаяь цIи. Цига каст-каста воагIа Дубинда доттагIий дагабехача.

Даьш леладаь сийлен гIулакхаш, вай хьамсача парте маьххара, тахан къонача тIехьено дIахо хьош да. Хила шо Херсоне, гургда шоана дегIадоагIа гIирсаш, тоалуш, денгара-денга хозлуш латта ули-цаш. ТIема хана чIоагIа йохаяь хинна из хIанз йовзаргйоацаш эрганьиннай.

Шерлуш латт Херсона доазош. Сиха хьалду укказа цIенош. ДIадахача нийслагIча пятилетка диъ шера кхо бIаь эзар гаргга саго кердача цIеношка вахар диллад цига.

ГIишлош хьалъераштa юкъе дукха ба гIорбаьнна, цIи хеза болхлой. Царех цаI ва Социалистически Къахьегама Турпал, СССР Лакхехьарча Совета депутат Дашко Николай Григорьевич. Цо кулгалдеш йола бригада Злобина метод Херсонски областе эггара хьалха Iома а яь из ка маьхал йоалаш чакхйоахарех я. ЛоархIам болаш да царна карагIдаьнна хIамаш.

...Дукха да Херсоне наькъаш. ДоттагIлен наькъаш оал царех. Цигара хIара никъ иразе хийтар Нохч - ГIалгIайчецера венача сона. Царех цхьанне, дерригача дунена йовзача, илешца екаеча, Каховке воалаве тарлу хьо. Уккхазарча исторически музее чуваьлча, цун директора Шульженко Ольга Григорьевнас веза хьаьша ваь тIаэцаргва. Дувцаргда граждански, Сийлахь - боккха Дай-мехка тIом болча хана хиннарех, Каховски района къахьегамхоша вай Грозненски районаца доттагIала гIулакхаш леладу. Музее дукха го йиш я цу доттагIлен белгалонаш. Экспонаташта юкъе я дото, кIудал, цIе вымпел, вайнаьха кханнаьха а маIача наьха а баракъаш, пезгаш, фата, дахчан пандар. Уж дерригаш - а Грозненски районера совгIаташ да.

Дукха ка я цу шин района къахьегамхошта юкъе доттагIаь бувзам этта. Массехказа шоайла дIа-юха хьоашалгIа баха а хинна уж. Грозненски районерчарца хинна ца Iеш республика кхыча районий къахьегамхошца а дикан тIехьа тайп-тайпара гIулакхаш лелаву цар.

Каховке дикагIйолча предприятеех лоархIаш я вышка бетонах оатхалаш еш йола завод. Из вай Аргунски заводаца социалистически яхь лелаеш я. Пхи бIаь предприяте дIакхухьийт цар шоаш еш йола продукци. Царна юкъе я хIанз хьалъеш латта Каховски кхашта хий луш йола 127 километр дIоахал йола система а. Завода болх дика лел. Парткома секретара Кириченко Виктор Ивановича дувц:

— Балха аьттув баккхара дика гIо хул тхона аргунцашца леладеча доттагIалах. Наггахьа долх тхо уж болча. Царна балха тIа карагIдаьнна дикадар, боккха пайда а эцаш, тхоаш долча юкъекхухь. ДIадахача аьхки тха делегаци хилар Аргуне. Царна юкъе бае къахьегамхой, инженераш, общественни болх бераш. Iалаьмате хоза, безаме тIаийца хинна уж доттагIаша.

ХIаьта шина заводa соахка баьча балха итогаш яьй, керда декхараш тIаийцад.

Дукха да вай Украинаца долча вошалах дувца. Херсонски областной музее эггара дикагIа бIаргкхетаргболча хьалъоттаяь латт Нохч-ГIалгIай республика къахьегамхоша даим лелае аьнна совгIата дIаенна Цlе байрах. Укхаза хьалтеха доалл республика къахьегамхоша нийслагIа пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра тIаийца социалистически декхараш тIадола документ а ДIа мел хьежача корайоагIа доттагIлен лераш.

Шерагара - шерага чIоагIлуш доагIа Херсонерча Нововоронцовски района ахархоштен вай Сунженски района къахьегамхоштен юкъера бувзамаш. Цу шин районера боахамаш шоайла яхь леланра декхараш тIаийца да. Масала, Нововоронцовски «Краснофлотец» цIи йола колхоз вай Шеча Эскара цIерагIча колхозаца яхь лелаеш я, «Шлях коммунизму» яхен Ленина цIерагIа йолен колхозаш шоайла доттагIал леладеш я. Цу тайпара гIулакхаш шоайла дIа-юха леладеш я цу районий кхыча боахамий коллективаш.

Къаьстта дикача толамашца белгалдаьккхад дIадаха шу «Шлях коммунизму» цIи йолча колхоза шурий ферма къахьегамхоша. ХIара Iаттагара 4 эзар килограмм шура яьккхай цар. Доахан леладераштa юкъе цIи хеза я Бибкович Анна... Цун хьоккам районе эггара боккхагIа ба — 5 эзар килограмм шура хIара Iаттагара.

Белгаллаккха деза Бибкович Анна сунженски Кирова цIерагIча колхоза доаркаца Рыбалко Марияца социалистически яхь лелаеш хилар. Пхи шу да цар шоайла яхь лоаттаю. ХIаьта балха опыт дIа-юха эцара цхьаккха а къайле йолаш бац, шоаш вIашагIкхийтача дагабувл пайда хургба аьнна хетачох. Шинне а хьокхамаш дика да. Ленина орденца белгалбаьха ба уж хьинар дола кхалнах.

Нововоронцовски район Херсонски областе чIоагIагIа йолчарех я. Диъ шера план тIехкхоачашъяь цо ялат, шура, дулх, фуаш доххара. Укх шера хIара гектара тIара 36,5 центнер ялат гулде аьнна декхар тIаийцад къахьегамхоша. Парте обкома бюрос могаяь, къоабалъяь цар инициатива.

Херсонерча Каланчатски районера доттагIлен такилг кхаьчад вай Урус - Мартановски района «Горец» совхозе а. Массехк шу хьалха дикача фух дола Iаьсий доаладир цар Херсонера. ХIанз царех дика пайда а боалаш бIаргча ферма йиллай. Вайчар «Херсонский» аьнна цIи тиллай цох.

Ишттa дIахо дегIакхувл ираз долаш кхийнача тIехьено даьш дIадоладаь сийлен гIулакхаш.

Хувцаденнад тIема ало доагадаь хинна херсонски лаьтта. Керда городаш, юрташ яккай наха. Царех цаI я «Счастливое» яха юрт. «Родина» цIи йолча совхоза болхлой ба укхаза бахаш. Масса дола цIа шоза вIашIардаь да. Квартираш городерчарна тара я. Ваннаш, газ, электричество, хий, канализаци — еррига царгIатонаш я болхлошта. Цул совгIа тикаш, театр, клуб, библиотекаш, школаш, быткомбинат, больница, кхыйола коммунальни а бытови объекташ а я юрта.

Ираз дола сийрда вахар хьалеш ба Херсонски областера къахьегамхой.

М. МАЗИЕВ,
журналист.

ЖУРНАЛИСТА БЛОКНОТА ТIАРА

Литовски ССР. Вильнюсски электроизмерительни техника заводо арахеп массеяхьа лоархIаш йола лацаш дола счетни машинаш. ХIанз цехашка вIашагIйоллаш я «Искра-1122» яха керда электронни лацаш дола счетни машина.

Предприяте продукци вай мехка ехка ца Iеш доазол дехьа а дIаухийт.

СУРТА ТIА: испытательни пульте «Искра-1122» яхача машинашка хьожаш йоалл оператор Гарас Матильда.

А. ПАЛЕНИСА сурт.
ТАСС фотохроника.

МОСКВА. СССР ВДНХ «Советски печати» «Советски культурен» яхача павильонашка хьайийллай гойтара агитаци дикагIйолча образеций хьалхара Ерригсоюзни выставка.

Из дIахьош я «Парте планаш — халкъа планаш» яхача девизагIа. Выставке хьахьекха да плакаташ, транспаранташ, диаграммаш, хоза кийчъяь панно, сийлени къахьегам хоастореи доскаш, тематически стендаши витражаши, серлош газеташ, фотовитринаш, таблицаш, карташ, схемаш.

Выставке баьхкараштa йовзаргьа гойтара агитаци вIаштIехьъяккхара хьалха латта опыт.

СУРТА ТIА: выставка Центральни зале.

В. Черединцева сурт.
ТАСС фотохроника.

ШЕРЛУ ДОТТАГIАЛ

Массехк шу да Кердача Редантерча юкъерча школе «ДоттагIлен клуб» болх беш йола. Къаьстта сакъердаме ба клуба болх укх шера.

Тха школерча Гапур Ахриева цIерагIча дружинана чуйоагIаш ялхайтта отряд я. Царех цхьан отряда кхыча мехкашкарча отрядашца леладеча доттагIалах дувца лов сона укхаза.

6-ча «б» класса Асламбек Шерипова цIерагIча отрядерча пионераша цахаддаш бувзам лелабу ГДР. Вайтенгаген, Грайсвальд школа 6-ча класса отрядаца. Цу отрядерча пионераша: Костоева Радимас язду Берштрешага; Гулиев Ювнаса язду Ягер Анжелайга.

Берашта шоашта чIоагIа сакъердам хул гаьнарча доттагIашкара каьхат деча. Ерригача отрядо деш уж каьхаташ, классе воспитательни урок йолча хана. Хьехархой новкъосталца эрсий меттала доакхх; нагахьа каьхат немций меттала яздаь хилча. Цу гIулакхa дика новкъостал ду пионерашта 6-ча класса кулгал деш йолча Стеблина Надежда Ивановнас.

ГДР-ча пионераша дайтад «Дружба—фроиншафт» яха плакат, шоай доттагIий кердача 1975 шераца даькъала а бувцаш. Хоза кийчдаь да из.

Кхычахьа а дукха ба Шерипова цIерагIча отряда доттагIий. Хабаровскерча № 38 йолча юкъерча школерча Нихаева Марийнаца дIа-юха яздеш я Хамхоева Мадина; Трофимова Таняйца — Хамхоева Зарема. Кутансерча юкъерча школерча Вашегмадзе Мадоннаца дIа-юха яздеш ва Долаков Идрис; Краснодарерча Машина Галяйца — Хамхоева Зарема, ишттa кхыбараш а.

Дувца чот йоацаш, чIоагIа цIадбахе хул дешархой доттагIашкара каьхат деча. «ДикагIа мишта яздича хургда? Фу дIахьийтача бакъахьа хургда царна?» — яхаш хаттараш ду бераша хьехархошка. Классий кулгалхоша а кхетама балха завучон пионервожатешеи доагIача бесса хьехар ду берашта.

Киеве, Риге, Ставрополе яздеш ба хIанз Шерипова цIерагIча отрядера пионераш. Кхы а шерлуш латт Кердача Редантерча пионерий доттагIал.

И. БАРАХОЕВ.

ЯХЬЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШ

НийслагIча пятилетка тIеххьарча шера къаьстта дика къахьегаш ба Ачхой-Мартановски райпромкомбината болхлой. Массехк шу дизад цо Нохч-ГIалгIай моттигерча промышленноста министерства предприятешта юкъе хьалхара моттиг лелаю.

ДIахо йодача хана а из карара ца ялийтара къовсам лоаттабеча комбината коллективо социалистически декхараш тIаийцад пхе шера план 7 ноябре кхоачашъе. Укх шера юххьанца дениз доахача толамаша хьахьокх уж кхоачашдергхилар. Валови продукци арахецара январь бетта план 102,7 процент кхоачашъяьй цо, планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцар 10 эзар сома продукци. ХIаьта из маьхала яккхара бетта план 106,5 процент кхоачаш а еш, заданел совгIа еххар ийташ эзараш сома маьха товарни продукци.

Комбината цехашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай Вартанов Гурген керте латтача когагIирс беча цеха коллективо. Цо январь бетта план 133 процент кхоачашъяьй. Цхьаккха болхло вац цехе шийн задани кхоачаш ца еш. Царна юкъе а белгалбаьнна дика къахьегаш ба коммунисташ, когагIирс бераш Хумашев Увайс, Гакаев Махьмад. Цеха начальникан Вартанова чIоагIа хестабу шоай производственни заданеш тIаийца социалистически декхараши даим тIеххкоачашдеш бола къона специалисташ, комсомольцаш Сагиев Руслан, Эльгакаев Илез, Мальсагова Роза. Цар январь бетта план 120 процент кхоачашъяьй.

А. ЗАЙНУТДИНОВ.

Машиннаькъахой къахьегама вахта

Ше лелаеча коммунистически къахьегама Сийлен цIера сий лакха а лоаттадеш Нохч-ГIалгIайчен предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа Грозненски вагонни депо коллектив. Укх деношка бокхха кхаъ кхаьчар цунга: дIадахача шера йиълагIча квартале даьхача къахьегама толамий итогаш йича республикански сийлен Доска тIа йихьай из.

КПСС ЦК партега, советски халкъага даьча КхайкаргIа гIулакхаца жоп а луш вагонникаша башха-дика къахьегама толамаш доах пятилетка тIеххьарча шера а. Вагонашта заводски деповски ремонт ярен мехкдаьтта продукташ чуйоттара уж кийчъярен январь бетта план толамца кхоачашъяьй цар. Чархашта ремонт яра бетта план 102 процент кхоачашъяьй, дийнахьи бусси технически еха юхеюсаш хинна вагонаш 12 процент кIезигьеннай. Ишттa къахьегача цар кхою материалаш, электроэнерги, ахчан средстваш.

Башха-дика къахьегама толамаш даха вIаштIехьдаьннад хьинар кхо ца деш коммунистически къахьегама ударникаша, социалистически яхье хьалха латтараша къахьегарах. Царех ба вагонашка хьежараш Елфимова Любовь, Тищенко Андрей, слесараш Епифанов Николай, Ключков Иван, промывальщикаш Алиев ЯрагIи, Шабаев Равиль, Батыров Самби, Выпришкин Дмитрий, кхыбараш.

Сийлахь-йоккхача коталон 30 шу дизарга накъабахара а цу денна къахьегама совгIат кийчдара а къахьегама вахте эттаб вагонникаш.

* * *

Къаьстта дика къахьегаш ба пятилетка тIеххьарча шера Грозненски локомотивни депо тепловозникаш. Цхьан бетта цул хьалха цIаккха дIа ца йигача тайпара 300 беза мухь тIабола поезд дIа-юха йигай цар январь бетта. Царца планагIа лаьрхIачул совгIа дIахьа бихьаб 130 эзар тонн халкъа боахама мухь. Уж къахьегама толамаш мы лох ца деш къахьегаш ба уж укх февраль бетта а. Хьалхарча декадагIа дIа-хьа йигай 90 беза мухь тIабола поезд. хIаьта царца планал совгIа дIа-юха бихьаб 45 эзар тонн халкъа боахама мухь.

Укх деношка башха-дика рейс йир тепловозий машинисташ Тебель Владимир, Погонышев Иван керте латтача бригадаша. Цар укх шера планал совгIа дIа-юха бихьаб 1600 тонн халкъа боахама мухь. Ишттa заданел совгIа дукха мухь дIа-хьа бихьаб тепловозий машинисташа Глущенко Василе, Истамулов Султана, Потемкин Леонида, кхычар.

Хьинаре къахьегарал совгIа дукха дизельни доагор кходу цар. Январь бетта цар кходаьд 120 тонн доагор. Цун чотах Грознера Прохладне кхаччалца беза мухь тIабола 60 поезд дIа-юха йига йиш я.

Тепловоза машиниста Беликов Вячеслава кходаьд ши тонн дизельни доагор. ХIаране 1500—1800 килограмм дизельни доагор кходаьд тепловоий машинисташ Стрелков Федор, Стрельцов Михаил, Довбыш Григорий, Карпенко Иван, Лепешков Георгий, кхыбараш керте латтача машинисташа.

* * *

Дийнахь а бус а, догIа, дарц, шелал яр аьнна цхьаненна тIехьа шоллагIбар боалаш Грозненски локомотивни депора беза мухь тIабола е пассажирски поездаш дIа-юха йига арадувл тепловозаш. Царех цхьанне тIа болх беш ва юкъерча дегIара машинист. Депорча массане лоархIаши сий деши ва из.

Шийн балхах дика кхеташи, новкъосташта бала хьехам болаши, царна гIо де даим кийча волаши ва машинист Дуленко Иван Васильевич. Дукхача шерашка ше Iояь опыт дIа а луш дукхача машинисташта йовзийтай цо поездаш дIа-юха кхувлара дикагIйола методаш. Ишттa къахьегаш хиларах депо машинисташта юкъе эггара хьалхарчарца коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи еннай цунна.

Поездаш лелача кхерамзле хилийтара вола общественни инспектор, дикагIвола новатор хиларах тарра из ца вовзаши цун сий ца деши нагахьа саг корадоагIаргвац Грозненски машиннаькъа узле.

Цхьабакъда дукхачарна ховш дац Сийлахь-боккха Даймехка тIом лаьттача шерашка Дуленко Иван Васильевича карагIдийннараш. Майра, денал долаш фашистски гIаьрахоех латаш хиларах цунна еннай «Слава III степени» яха орден, «За отвагу» яха медаль, кхыдола паччахьалкхен совгIаташ. Фашистски гIаьрахошца майра латаш хиларах ишттa паччахьалкхен совгIаташ тийннарех ба мастера гIонча Стронов Леонид Ксенофонтович, слесарь Козлов Анатолий Федорович, тепловоза машинисташ Пронин Владимир Михайлович, Андреев Валентин Николаевич, Беридзе Георгий Георгиевич, кхы дукха бараш а.

Г. АНОХОВ.

ДИКАГIЧАРЕХ ЦАI

Шоай предприяте эггара хьалхарчарца кхоачашийр грозненски «Нефтегазпромавтоматика» завода механо-сборочни цеха Дубровина кулгалдеш йолча слесарий-сборщикий бригада коллективо нийслагIча пхе шера план.

ДIадахача шера ноябрь бетта дениз иттлагIча пятилетка чотах къахьегаш я из.

Массехк шу даьнийад яхх сагах латта из бригада вIашагIъелла. Цхьана болх бе болабеннача хьалхарча дийнахьа дениз дийка барт вIашагIкхеташ бар болхлой.

Цунга хьежжа хилар доаха толамаш а. Участка коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье хьинаре дакъа а лоацаш, производственни нормаш хIара бетта 130—150 процент кхоачаш а еш дукха ха ялалехьа коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи яьккхар цо. Шерра-шера из цIи шоай къахьегама толамашца бакъъю слесараша-сборщикаша.

Бригадерча хIара болхлочун оамал а хинна дIаэттай эшшача шийн новкъоста гIо делга. Бригада къаьнагIболча болхлоша слесара-сборщика Малявинеи бригадира Дубровинеи говзал Iомаяь ба комсомолец Дмитриев Владимири Солодко Владимири. Шеча Эскаре гIулакх а даь цIаеча юха а шийн бригаде ва лайра Дмитриев Владимира.

Болхлоша лоархIаш а сий деш а ва А. Дубровин. Массанеца цхьатарра безаме, цхьаннегахьа озабезам ца беш хиларах шийх тешам болийтаб цо. Цхьабакъда, моллагIвар харцваьнна, нийрча гIулакх шийгара гойта моттиг хилча ишттa озабезам ца беш боагIача тайпара бехк баьккхий, е кхыча тайпара бехктокхаме эзий шийн оамал чIоагIа хилар дIахойт цо.

Дубровина чIоагIа терко ю бригада болх лерттIа вIаштIехьбаккхара.

Завод опытни образецаш кийчъеш хиларах хIара шера хувцалу арахеца продукци. Из массехк тайпара арахецар карадерзаде дезаш хул. Цудухьа чIоагIа лоархIаме да чертежех дика кхеташ а цар зем баккха ховш а хилар.

Кхоачашде дезача заказа чертежаш хьа макхаьчингехьа шийн бригадерча хIара болхлочунга дIалу цо, царна уж довзийтар духьа. Цул тIехьагIа массане цхьана доашх, малагIча хьисапагIа болх беча заказ чехкагIа а дикагIа а кхоачашхургда къоастаду.

ХIанзалца хьа цхьа моттиг а нийсъеннац бригадиро даьчоа болхлой духьала хинна, е цхьанне дегбуам баь. Царна дика вовз шоай бригадир.

Дика организатор хинна ца Iеш, хьинаре рационализатор, шийн бригаде агитатор ва Дубровин.

ДIадахача шера шийн бригадерча слесарца-сборщикаца Малявинца цхьана дикка экономически пайда луш йола бархI рационализаторски предложени кийчъяьй Дубровина.

Каст-каста шийн новкъосташта политзанятеш ю бригадира. Вай мехка а доазол дехьа а хиннача лоархIамеча гIулакхех дувц цо. Дукха ха йоацаш советски гражданашта керда паспорташ даларах, цу гIулакха лоархIамах беседа йир цо шийн новкъосташца.

Шоай профессиональни знанеш лакхъяра производство дикагIа йовзара «Экономически знаней лардаш» Iомаеча школе дешаш ба бригада членаш.

Л. АУШЕВА.

ДIаяхача замах юхедисача вочa гIулакхашта духьала

ВАЙ ЗАМАН НАХ ХЬАЛКХЕБАРА

Грозненски педагогически училище дешархошта атеистически кхетам балара болх къаьстта дикагIа бу парте обкома X пленум хинначул тIехьагIа. Училище болх беш я атеиста клуб. Училище а общежите а атеистически кхетама болх бу цу клуба активо. Цунна кулгалду педагогика хьехаш йолча Угурчиевас. Клуба президент я 4-ча курсе деша ягIа комсомолка Матаева Зоя.

— ХIара бетта заседани хул тха, — йоах Зояс. — Цига дувц оаха хьатIабоагIача бетта оахош де лерхIа гIулакхаш, уж кхоачашде деза нах къоастабу. ПланагIа, хаддаза бу шийн болх тха коллективо. ХIаьта из низ болаш а йоккха а я. 170 саг ва клуба балха хьинаре дакъа лоацаш. ХIара бетта атеистически конференци хул тха училище.

—Ши шу хьалха хьаьккхашта дына духьал къамаьл де лоархIабеш бола дешархой геттара кIезига бар тха, — аьтар училища кхетама балха йолча заведующе Привалова Евгения Владимировнас. — ХIанз хала да дына духьал къамаьл дергдоаца саг тха училищера лаха.

Шийн устав а долаш бола беш я училища атеиста клуб. Цун да шийн театр. Цига дешархоша уеттаю атеистически произведенеш тIара спенкаш, атеистически произведенеш еш. Клубо училище чакхдоах атеистически кIира. Цу хана хIара курсо арадоакх «Атеист» яха шийн пенгазет. Клуба активо хьажа а хьеже, къоастаду дикагIдола газеташ, цар тIа толашагIдар вIашагIтох, цох тIехьагIа пайда эц, кхоачамбоацараш белгалдоах, уж дIадахара де дезар оттаду. Цу кIирах лаьце дувц шоай коллективе. Из кIира долча хана берригача дешархоша атеистически темах йола сочиненеш язъю.

Чоалхане а тайп-тайпара а ба училище беш бола атеистически кхетам балара болх. Училище цхьаккха курс, общежите цхьаккха секци яц шебеча атеистически балха план йоацаш.

— ИIаьххача хана а хаддаза а де дезача кертерчарех цхьа гIулакх лерхI оаха дешархошта бизза бола Iилма ларда тIара атеистически кхетам балар. — яхаш дувц училища директора Мовтаев Султана. — Тха лозунг да «Хьехархо хилари дына гIулакхаш леладари цхьана тарлургдац», яхаш.

Училища активи зале дешархошта атеистически лекцеш еш преподавателаша а хьийха кхычахьара боалабаьча Iилма. хоша а, дына духьалара кинофильмаш хьувкх, моттигерча писателий атеистически произведенеш ювцаш конференцеш хул, масала, Бадуев СаIида «ПаьтIамат», «Бешто» яха произведенеш ювцаш хиннай конференцеш.

Дешархошта йийшай «Хьехархойн дын», «Искусство дына духьал я» яха а кхыйола а лекцеш. Дешархоша чIоагIа уйла тIайохийташ ладийгIар историе преподавателa новкъоста Дзюбас йийшача «Ды антикоммунизмана гIулакхе деш ба» яхача лекцега. Преподавателаша Угурчиевас «Исламо кхалсагах дувцар», Поповас «Школе даха ха кхачанза долча бераштa атеистически кхетам балар», Приваловас «Дикадар хьехий-теш дынo?» яха лекцеш йийшай.

Училище деша багIарех дукха а дукхагIбараш нохчийи гIалгIайи боландаь, хIаьта царех юрташка дешар хьехаш бола нах хила безалдь къаьстта теркам тIабохийт оаха атеистически лекцеш нохчийи гIалгIайи меттала ешара. Директора Мовтаев Султана ше а еш нохчий меттала лекцеш. Масала, цо йийшай «Цхьаболча наьха дына кхетами из дIабаккхара наькъаш» яха а кхыйола а лекцеш.

Преподавателa Джамалханов Зайнде йийшар «Къаман обычейи дына гIулакхаши» яха лекци. Дына гIулакхаш къаман гIулакхаш да яхача моллаша дувцар харцдолга гойташ масалаш доаладир цо.

Хьехархоша баь Iаш училище атеистически кхетама болх. Из бу лакхерча курсашка деша багIараша а. Цар диспуташ, беседаш ю. Дукха ха йоацаш училище хилар «Дынах сона хетар» яха диспут. Дынах лаьца тайп-тайпара дешаш дийцар цига, масала, кхалсагах, эхь-эзделах, сабар долаш хиларах.

Училище беча атеистически балха хьинаре дакъа лоац лакхерча курсашка деша багIача Джандарова Лейлас, Магомадова ЗураIас, Семенова Валяс, Ахмадова Луизас, Зухаева Сосас, Пугоева Асяс, кхычар.

Ю. ЮСУПОВ.

МЕХКДАЬТТЕИ ФОРДИ

Гостиницагара ши бIаь метр мара гаьна боацаш увгIаш латт Каспийски форд. БIаргагу сона, Каспе дехьарча берда йистера Красноводскагахьа шорттига дIаласташ латта доккха паром. Форда, чкъаьран, мехкдаьтта хьаж йоагIа гаванера. Мехкдаьттахи фордахи ях миллион саг ваха Баку. ХIанз Азербайджанера доаккхача 20 миллион тонн доагорах ши дакъа хIана даккхац аьнна форда кIалхара доаххх мехкдаьтта промыслаша.

Царех цаI — Серебровски ГIомара гIайрен тIа я. Геологически разведко хьахьекхад укхаза «Iаьржа дошув» доалла низ бола тIоэнаш хилар. Юкъе дамба хьал а етта вIашагIийнзай гIайрен материки, хIаьта тIа-тIа дуккхагIа дIачу кIоарг а луш фордагахьа яхай металлически эстакада. Цу тIара бурув а детт, мехкдаьтта а доах. ХIанз 12 километр йIаьхъеннай из.

Эстакадана кIалгIолла вIаштIеххьа-тIехьа хаддаза ул йоккхий талгIеш. Iочухьежача хеталу хьона кIалхара бух ткъаь итт метр кIоарга, селлара гIирсаш хьалдар пайданадий-хьогI аьнна шекволл. Цкъа-дале, уйла ю Iа, Каспецара бараш во бегаш ма ба: форд ловзабоахаш каст-каста бувла мух, тIакхийтача фуннагIа а йохош йола бирса талгIеш — цу дерригача хIамаша чоалханеи халеи ма хулийтай мехкдаьтта даха, хIаьта долче, из даккхарга бода мах безлу-кх. Цул тIехьагIа керта чура дIададац гаванера овкъара, бесса хьаьна кIаьдаш. Каспе кхел ишта хургйй-хьогI? Бурув детташ вышкаш материке йиса хиннаяларе дикагIа хинна хургдацар-теш?

— ДикагIа хинна хургдацар, — йоах мехкдаьтта промыслай керттерча геолога Акперов Назима. — Коача доагор тIа-тIа дукхагIа эшаш хул. ХIаьта форда чура доаккхача мехкдаьттага дукхача бахьанех мах кIезигагIа бода: мехкдаьтта тIоанаш лаьттан тIехенна гаргагIа доахк, цудухьа скважинаш а сел кIоарга йоллац. Нагахьа санна материке скважинай кIоаргал юкъера лаьрхIача йиъ-пхиъ эзар метра кхоаче, форда чу, массаза а яхар мо, шоазз тIийхигагIа хул из. Цул совгIа, меттахьа хьоаданза долча мехкдаьтта тIоанашкара давлени насосаш йоацаш иIаьххача хана болх бе йиш йолаш хул: ши-шегIа ургIъух мехкдаьтта. ДIахо йодача хана мехкдаьтта хьалдаьккхача тIоанашка кхыча скважинашкара газ чухец е форда хий чудотт. ТIаккха, юххера а, дукха техническ гIулакхаш чакхдахар бахьан долаш форд бIехбелгеи тIахьожам лоаттабелгеи кIезиглу.

Лаьттан кIоаргаленашкара турбашка-капиллярашка гIолла ургIдоагIа мехкдаьтта, цул тIехьагIа йоккха диаметр йолча турбашка гул а луш. дIахо дода из лаьттан тIа ядача мехкдаьтта цIендеча заводашка. Форди мехкдаьттаи вIашагIа къоастадаь да лаьттан сомача гувнацеи металлически турбай пенацеи.

Эстакада йIоаххала хьалдахачул тIехьагIа тийшар тхо, форд, белггала, цIена хиларах. Уккхаза гаванера дIайиккхача... ХIаьта гавань-м гаваьн ма яй!

Бакъдар аьлча, из ишта дале а, Аспаровга ладувгIача хана уйла йора аз, ер къамаьл деш вола саг мехкдаьтта дахара шийн заданеш а йолаш ва-кх яхаш. хIаьта, нагахьа санна план «юкъагIьюсаш» хилча, йоахар са дего, форда йоакхо елга тIехьашка дала дезаш хул. Сай дагара уйлаш баккхе харцъяр духьа из дош хатта вахар со воккха азербайджански Iилмахо, Азербайджански ССР Iилмай Академе географе Института директор академик Алиев Гасан, Iилмай республикански Академе Президиумерча Iалам лорадара йолча Совета кулгалхо волча. Из цкъа санна дукхазе а хиннав Iалам лорадара дунен халкъашта юкъерча союза Генеральни Ассамблейшка дакъа лоацаш, шерра бувзам лоаттабу цо кхыча мехкий Iилмахошца, доазол дехьарча дукхача организацешца.

...Алиева балха кабинета пенашца хьалъэхка укх тайп-тайпарча ландшафтий карташ, схемаш, фотографеш, хьалъоттаяь латт лаьттай образецаш.

— Каспийски форд, — йоах академика Алиева, — дагадоацаш араухa хIамаш хьалувца къаьстта чIоагIа, 500 а кхы дукхагIа а атмосфер давлени лоалуш йола турбаш йоахкача мехкдаьтта доахача ханачул дукхагIа бIехлу танкерашца мехкдаьтта дIакхухьача хана. Цар, гаьнна форда юкъе ядача мехкдаьтта промыслашкара, масала, гIордаьннача Мехкдаьтта ТIошкара, мехкдаьтта дахьаш хьа а яькка промыслашка юхайолхача наькъа форда хий хьу. БIехденна из хий цIаькха мехкдаьтта хьаэцача хана фордала Iочумехкадора. ХIанз из дIадаькхкад: цхьайолча танкераш тIа хий цIенду къаьстта оборудовани оттаяй, хIаьта вокхар хий цIендеча къаьсттача резервуарашка чудутт бIехдениа хий. Из бахьан долаш форд а цIенлу. хьалха хиннача отходех шера кхы тIа а эзараш тоннаш мехкдаьтта а доах...

Дмитрий ГУДКОВ,
АПН корреспондент.
Баку.

Грузински ССР. 5600 бажкаш жий ба Сигнахски района Тибаани яхача юртарчу колхозан жа Iулашка. ХIанз жерч дахкар доладеннад. Жа Iуша лаьрхIад дерриге Iоахарий ца дойташ хьалкхеде.

Сурта тIа: дуьгIенашкара жа Iулаш.

А. Рухадзеи И. Давиташвилеи сурт.

ТАСС фотохроника.

БОАХАМГА НИЗ БОЛАШ ЛАТТ

ВIашагIъеллача дена 1973 шу тIакхаччалца Советски районе экономически эггара тIехьаюсачарех яр «Новая жизнь» яха колхоз. Цу юкъа дукха кулгалхой хувцабелар колхозе. Цхьабакъда боахама хьал тоаде, экономика айе карагIдаланзар царех цхьаннена а.

ИйслагIча пятилетка шоллагIа шу чаккхдоалаш председателалла къона специалист Мимбулатов Сайд-Мохьмад хержар, парторганизаце секретаралла иштта къона специалист Магомаев Суламбек хержар.

Шоаш колхозе баьхкача хьалхарча дийнахьа дена пятилетка кхоалагIча шера планаши декхараши толамца кхоачашдара лард йолла болабелар керда кулгалхой. Эггара хьалха наьха къахьегамцара безам айбара, царна политически кхетам балара теркам тIабаьхийтар. Цу гIулакха оарцагIбаьхар колхоза коммунисташ. Балха тIа кхоачамбоацар нийсдалийтараш цIенхаштта бехктоккхаме оза болабир.

Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара болхлошта, звенощта, бригадашта юкъе шерра социалистически яхь йоаржайир.

1973 шера, хьайбаш Iангара дахара дика лард еллар колхозхоша. Планал совгIа дар Iалащдаь доакъар. ЛерттIа тоайир ерригa хьайбай помещенеш. Доакъар дукха хиларах зехьа доадапар. Нийса учет а лелаеш, кхом а беш лора из хьайбашта. Хьийга къа зехьа довнзар. Хьайбай продукци яккхарен из паччахьалкхенга йохкарен декхараш дукха тIехкхоачаш а деш, района колхозашта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг яьккхар «Новая жизнь» колхоза коллектива. Из толам баккхарах КПСС райкомеи райисполкомеи карара кара лу Ше байракх елар колхоза. ХIаьта 1973 шера хьайбай продукци йоаккхилгеи кийчъелгеи алсамдаккхар духьа хьайбаш леладерашта юкъе яьржа хиннача Ерригсоюзни яхье дакъа лоацаш толам баккхарах Автарханов Асланбека кулгалдеча цхьоалагIча бригада КПСС Нохч-ГIалгIай обкома, Министрий Совета, облсовпрофа Ше байракх елар.

Боккха пайда бу колхоза тхьамка леладаро а. Дика караерзаяьй колхозхоша из культура кхеяра говзал. Цу духьа шерагара-шерага алсамбоал чубахьа хьувкъам а. Хьайбаш леладераша санна толамца кхоачашдир 1973 шера шоашта хьалхашка латта декхараш тхьамка кхедераша а.

Цу шера дукха хIама ца эшаш 27 эзар сом цIена пайда хилар колхоза. Хьалха цIаккха ца хинна хIама дар из.

Толамо дог гIоздаьккхача, шоай низех бIубеннача колхозхоша пятилетка диълагIча шера хIара гектара тIара 22 центнер ялат, 13 центнер тхьамка чуда, хIара бIаь Iатта тIехьа 86 Iасилг кхеде, паччахьалкхенна 990 центнер дулх доххка, цаI юкъера па доалийташ дерригa хьайбаш Iангара даха, кхыдола декхараш тIаийцар. ЛаьрхIар кхоачашдара 1973 шера гурахьа дена тешаме лард еллар. Планал совгIа долаш Iалащдир доакъар, дика тоаяь йIоахийр хьайбай помещенеш, дукха кхыдар дир.

Цу гIулакхо торо хилийтар цаI юкъера па доалийташ дерригa хьайбаш Iангара даха. УнахцIена долаш тоаденна дар лоаман дуьгIенашка дига довхан. Цига зооветеринарни бокъонаша дIадеххача тайпара дика доаждир, леладир уж бежа Iуша. ЦIа а доаладаь эзача белгалдаьлар план 400 грамм йолаш дени-буси хIара хьайбана 720 грамм дулх тIакхетийта хилар. Цу гIулакхо торо хилийтар паччахьалкхенга дулх доххкара ийслагIча пятилетка диъалгIча шера халкъбоахама план 105 процент, шура йоххкара — 112 процент кхоачашъе. ХIара бIаь Iатта тIехьа 91 Iасилг кхедир.

Хьайбаш леладарех къаьстта дика къахьийгар бежа Iуша Къахьегама Шеча Байракха ордена кавалера Шамсадов Бауде, коммуниста Дакаев Мохамбека, Автарханов Асланбека, Сулеманов Абубакара, Майтуев Iилмудде, Ахмадов Халида, Никаев Сайде. ХIаьта Бауде, Мохамбека, Асланбека дIадахача шера толамца кхоачашйир шоай пятилеткаш.

Дика кхоачашдир шоашта хьалхашка латта декхараш тхьамка леладераша а. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 15 центнер чу а дена план 45 тонн хиннача 55 тонн совгIа тхьамка дехкар паччахьалкхенга.

ИйслагIча пятилетка дIадахача диъалгIча шера 32 эзар сом пайда бир колхозо.

Духхьала юртбоахама продукци алсамъяккхарах хьахиннабац из пайда. ХIара шера хаддаза йоакхо ю колхозхоша юртбоахама продукци яккхарга дIадодар лохдара. Иштта, 1971 шера цхьа центнер дулх даккхарга 336 сом дIадаха хиннадале, 1973 шера — 175 сом, дIадахача шера — 160 сом мара дIадаханзар. ДIадахача шера цхьа центнер тхьамка кхедарга дIадахар 1973 шерашца нийсдича 7 сом кIезигагIа хилар.

— Баьккхача толамах тоъамбеш оамал яц тха колхозхой, — йоах Мимбулатов Сайд-Мохьмада. — Из кхетаде йиш я цар ийслагIча пятилетка укх тIеххьарча шера шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара еллача лардага, хIана цар гойтача хьоккхамашка хьежача. Хьалхаца хиннача тайпара дукха да Iалащдаь доакъар. Шеко а йоацаш тха боахаме долча хьайбашта хийцца ши Iа даккхара тоъам хургболаш да из. ХIаьта 1973 шера хинначул хIана дуккха дуккхагIа да колхозе леладу хьайбаш.

— КПСС ЦК партега, советски халкъага даьча Кхайкарала жоп луш юртбоахама продукци яккхаран йохкаран йола ийслагIча пятилетка план 7 ноябрь тIакхоачаш кхоачашъе деккхар тIаййцад колхозхоша. Денна дош толамца кхоачашдара торонаш я тха. Царех бизза пайда эца, хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашде тха колхозхой низ дIакхоачаргхиларах теш со. — йоах Мимбулатов Сайд-Мохьмада.

М. ХАМАТХАНОВ.

БОЛХЛОЙ ДЕШАШ БА

Грозненски района «№ 1 йолча шурий совхозе» кхетамца пайда эц Iан ханах. Укхаза болх беш я механизатораш кийчбу курсаш, вIаштIехьдаьккхад агрозооветдешар. Запятешка хьехаш ба керттера агроном И. Божко, отделеней агрономаш П. Юрко, В. Забурдаев, юртбоахама машинашта вола механик В. Алешин, механически мастерске заведующи В. Лябынцев, совхоза кхыбола специалисташ.

Шин шера дешара лаьрхIа я агрономе курс. Укхаза шоай кхетам лакхбу трактористаша, сеяльщикаша, болхлоша. Цар Iомаду даьтта леладара, химизаце дешаш, кхыча паччахьалкхений юрта боахам, баьцовгIаш лораяра, удобренеш товсара, дIайийнача культурашта зе деча садовхкича хIамашца къовсам лоаттабара фу де деза хов.

Дешара курс чаекхъаьлараш-та хила доагIача образецах удостоверенеш лу.

Цул совгIа, совхоза 24 болхло дешаш ва механизаторий курсашка, хIаьта 8 трактористо шоай говзал лакхъе деша вахийтав Калиновски юртбоахама профессиональни училище. Царна юкъе ба къона механизатораш В. Романько, Б. Рабуев, кхыбараш.

БIаьсти яьлча совхоза кхашка болх беш хургья дика кийчъенна кадраш.

ИйслагIча пятилетка диъалагIча, къоастамбеча шера башха дика толамаш даьхад боахама хьайбаш леладераша. ТIехкхоачашйир шурен дулхи даккхарен уж продукташ паччахьалкхенга йохкарен планаш. Цхьабакъда, дIахо кхы а доккхагIа толамаш дахара дешен шиj балха говзал лакхъен еза.

Совхозе вIашагIъеххай доярккий скотникийи курсаш а. Занятеш дIахьош ба боахама керттера зоотехник А. Курбанов, зоотехник - селекционер Л. Янбакова, керттера ветеринарни лор В. Чичеров.

Механизаторий, хьайбаш леладерий кхетам лакхбаларо, шеко йоацаш, гIо дергда совхоза хьалхашка латта декхараш дикагIа кхоачашде.

Л. РУДСКИЙ.

ШОАЙ ДЕША ДАЙ БА

Шелковчанаша республика берригача механизаторашка даьча кхайкарала жоп а луш ерригa юртбоахама техника 23 февраль тIакхоачаш тоаяьякха социалистически декхар тIаийцадар Наурски района «Россия» колхоза механизатораша.

Шоаш денна дош кхоачашдара юкхьанца дена оарцагIбаьлар уж. Тракторaш тоаяра йола дIадахача шерара йиъ лагIча квартала план дукха тIехкхоачашйир.

КПСС ЦК партега, советски халкъага Кхайкарал даьчул тIехьагIа керда декхар тIаийцар колхоза механизаторaша укх шера. Ерригa тракторaш цхьоалагIча феврале, хIаьта тIехьаюза инвентарь 15 феврале тоаяьякха дош делар цар. Шоаш де лаьрхIар ханал хьалха кхоачашдаьд цар: тракторaш тоаяра план 28 январе кхоачашйир, хIаьта тIехьаюза юртбоахама инвентарь — 12 феврале. Культиваторaш, сеялкаш, нохараш болх дIаболабе кийча я, ХIанз ялат, силосай ялатан хьажкIаш чуэцаш йола комбайнаш тоаеш ба механизатораш.

Барттайна я мехмастерске коллектив. Эшача шоайла новкъостал де масса хана кийча ба уж. Дукха ба цу коллективе хьаьнала къахьега нах, рационализаторaш.

Къаьстта дика кхоачашду шоай декхараш техника тоаеча трактористаша Ремезов Григоре, Новокшонов Геннаде, Еремин Ивана. Цар беча балха тIахьожам лоаттабе безац.

Эша оатхалаш кора ца йоагIаш дукха моттигаш нийслу. Цудухьа мастерскешка хьае езаш хул уж е къаьна яраш меттаоттае езаш хул. Уж балхаш дика ду мехмастерске токараша йоккха балха опыт йолча Сафонов Алексея, Кораблин Василе, Немцуров Михаила. Тешаме хул цар керда хьаяь е меттаоттаяь оатхал. Балха нормаш юкъера лаьрхIача 150 процент кхоачашъю хIара дийнахьа.

ПСБ марках йола заводашка тIеххьарча хана хьае йолаь пресс-подборщикаш йоалайир мастерске тоае. Уж тоаяра эша маьхий тоъаш дацар. Iалашде моттиг а яцар. Еремия Ивана юкъейоалаяча рацпредложенех, хьалха арахецаш хиннача ППВ маркех йолча къаьнача пресс - подборщикашта уттадеш хиннача маьхех пайда ийцар ПСБ марках йола агрегаташ тоаеча.

Къаьна оатхалаш меттаоттаеча мах бола рацпредложенеш юкъейовлайир Сафонов Алексея.

Иштта, къахьег «Россия» колхоза юртбоахама техника тоаеш йолча коллективо.

Х. МАГОМЕТОВ.

IАЬРЖА ДОАЦАЧА ЛАЬТТАШКАРЧА ЮРТИЙ КХОАНЕ

Экономически культурни дегIаахара кердача наькъа тIа йоалаш латт советски юрт. Берригача мехка гIолла чакхйоалаш латт юрташ йоккхагIа хилара процесс Юрта боахаме Iилман-технически революци хилар бахьан да из. Укх пятилетках из къаьстта чIоагIагIа хулаш латт мехка малхбузен районашка — Украине, Белоруссе, Прибалтика республикашка.

РСФСР Iаьржа доацача лаьттай зоне юрта боахам сихеи комплексни дегIаахара йоккха программа вIаштIехьъяьккхай. Хоадамболлаш аьлча, юрта поселкаш йоккхагIа хилара чотах нах баха цIеннош хьалделга пхезза - ялхазза (РСФСР ерригa цхьана дIалаьрхIача—шозза) алсамдаккха лаьрхIад цу тIа.

Iаьржа доацача лаьттай зона — дукха нах баха район, Российски Федераце 29 области автономни республикеи чулоаццо. Цун 58 миллион сагах ялхайтта миллион гаргга бараш— юрта баха нах. Царех ахаш гаргга бараш ши бIаь сагага дIакхоачаш йолча юрташка бах. ХIаьта кIезига яц 50 сагал кIезигагIа нах баха моттигаш а. Территориально уж сов дукха йийкъа хилар — Iаьржа доацача лаьттай юрта боахаме Iилман - технически прогресс дегIайоалаяран ахархой культурно-бытови хьалаш тоадаран новкъа йолча духьаленех цаI я. Юртарча моттигашка чаккхйоалха, комбикормови, промышленноста кхыдола доакъош дIанийсдаро агропромышленни объединенеш дегIаккхувларо эшаш болча болхлой низа концентраци елга дIадех.

1976—1980 шерашка РСФСР Iаьржа доацача лаьттай зоне юрта боахам дегIабоалабара комплексни программа кхоачашъяра 35 миллиард сом ахча дIахеца лерхI паччахьалкхено. Нах баха цIенош хьаллара цу ахчах 3 миллиард сом дIадохийтаргда. Цул совгIа, производственни йоаца гIишлош хьалъярца шоай ахчах 1 миллиарди 300 миллиона сом дIадохийтаргда колхозаша.

Юххера а 1990 шу хьатIакхоачаш юрта нах баха моттигаш, хIанз йолчул (хIанз зоне 143 эзар гаргга я уж) пхезза кIезиглургья 29 эзар «перспективни» поселкаш (йоккхий, компактни йола, дегIаенача юртбоахамеи промышленни районашка яраш, перспективни дегIавха йиш йолча районашта юкъейоагIараш) йоккхагIъергья. Алхха 1980 шера 170 эзар дезал кагийча юрташкара дIагIоргба.

Из решени тIаэцаш паччахьалкхено терко ю юкъарча хувцамий перспектива а, хIаьта шеко йоацаш, хIанзле хьахиннача нах бахача моттигий сеть а. Иштта, юсаргья автомагистралашта юхе яда, шоай боахама функцеш лелаю, гIулакхаш деча центрашка хийцца кхача йиш йолеи дукха нах дIа ца ухеи юрташ. Цхьа ха яьлча уж эртаяьха тоаергья паччахьалкхено телача ссудайи боахамий средствайи чотах.

Иштта дIа ца йоахаш ютаргья исторически культурни (архитектурни, этнографически) лоархIам бола юрташ а.

1980 шу хьатIакхачале нах баха ховшабе лаьрхIача юртий проекташ хIанзле кийчъяь янай. Цар чулаьцай юртбоахама производство рационально вIаштIехьъяккхара, цунна концентраци специализаци яра, гIишлонаш ю базаш дIанийсъяра енна предложенеш. Уж тайпа проекташ йолаш я зона 641 административни районех хIараяр. Уж хьалъяра балхаш деш хургья паччахьалкхени межколхозни организацеш. Керда цIенош ду комбинаташ хьаергья.

ЦIенхаштта терко ю нах кхыча моттигашка баха ховшабара процессаца ювзаенна йолча социально - психологически проблемай. Ахархошта, къаьстта еннай шоаш баха моттигаш. Доккхий хувцамаш — из да саг дIаIема волча вахарах ваккхар а кердача хьалашца из «дIатарвала» везилга а. Цудухьа хIанз шоаш бахаргбола керда моттиг мишта хилар лов ахархошта, бахача наьха тайптайпарча группашта шоашта хургйола паччахьалкхен квартираш мел йоккха хила еза, планировка мишта йича бакъахьа я, лоьш дараш теркаме лацара лаьрххIа дола социологически тохкамаш деш латт. Цу тохкамий ларда тIа хIанзле белгалдаьд цар хьашташ махулла дикагIа кхоачашдергдола хьалаш. Соахка Москве болх беш хилар Iаьржа доацача лаьттай юрташта лаьрххIа оттаьча нах бахача цIенойи культурно-бытови хьашташ кхоачашдара йолча зданейи проектай выставка. Укхаза хьокха оттаьяр ахархой кердача цIеной проекташи макеташи. Практически мишта хул хьажар духьа экспериментальни поселкаш хьалъеш латт — хIара автономни республикеи областеи цхьаьца-шишша (ерригаш дIалаьрхIача уж тайпа 50 гаргга поселок хила еза зоне).

ЙоккхагIъеш латтача поселкашка заводе хьаьча панельни конструкцех долча цIеношка ахархошта квартираш тел паччахьалкхено. Ларде лаьцад хIанз юртарча моттигашка эггара дуккхагIа хьалдеча цIеной тайпа. ПаргIатонга, арахьарча куцага, иштта кхыча параметрашка диллача, царна чура квартираш городской ярел эргаш хургьяц.

Иштта кийчдеш да шин-йиъ этажах заводской элементаш йолча блок-секцех хьаллергдолча паргIатача цIеной тайпаш. Юрта куц лу цунна эрсий юрта традиционни йолча хьекха ши оагIув болча тховно. Баьцадаарапи соми лоаттабара подвалаш йоах цIеношка, ненаца дукхa шкафаш йовхк. Шин боарамах, беша эравоала моттигаш а йолаш, квартираш йола шин этажах хьалъергйолча коттеджашта а проект оттаеш я. Юрт компактни хулийт цар, инженерни кхыйолен коммуникацеш кIезиг а еш.

ЙоккхагIъяьча поселкий планировкана юкъейоагIа общественни центр — административни зданеш, культура е халкъа творчества ЦIа, гостиница, школа, берий беш-ясли, медицински пункт, торгово-бытови организацей блок. Центра гонахьа моттигерча Iалама хьалашцеи традицешцеи тарлуш долча цIеной кварталаш я. ХIара поселок куцага диллача, шиj тайпара хургья. Архитектурни композици аттен хозел хиларца Iаламца айхха тарлуш. наха махулла паргIатагIа хургйолаш уж хилийта гIерт тхо.

Паччахьалкхено еннача предложенеех хьалдаьча цIеношка мара ваха йиш яц яхилга дий из? Дац. Юрта бахача наьха, шоай лоIамах йиш я, хьаштдале, духхьала шоашта а хьаштдале кооператива юкъебаха а цIенош хьалде.

Шоай доалахьа хургдолаш цIенош хьалдара юрта бахараашта пхийтта шера ха а йилла кредита ахча лургда (шера 0,2 процент тIакхеташ), цул совгIа, цIенош хьалдара дIадахачох 35 процент дар шиj чота тIа а эцаргда. Шоай доалахьа хургдолаш цIенош хьалдераштa, белгалара хьалаш а оттадий, кредит тел доккхийча боахамаша а. Масала, Российски Федераце цхьайолча колхозаша цIенош хьалдераштa процент а ца йоаккхаш пхи эзар сомага кхаччалца ссудаш тел, уж юхатакха 25 шерага кхаччалца ха а йиллий. ТIаккха погашене чотах хIара бетта дIалуш йола взнос (вуройтта сом) дукха тIехдалац ерригa паргIатонаш йолча шин цIенах латтача квартирах дезалаша телача махьал, дукха тIехдалац (коммунальни гIулакхех боагIа мах юкъебихьача а).

Кооперативага гIолла цIенош де безам бараша вступительни пай дIалу — квартира е цIен маьхах 30 процент. Юхедиса ахча СССР Паччахьалкхени Строительни банкаша е кооператива кредита ахча дала йиш йолча — массаза санна процент а йоацаш 20 шерага кхаччалца ха а йилла — боахамаша лу.

Керда баха хайнача дезала, леладе безам хуле, 800 квадратни метрга кхаччалца приусадебни лаьтта лу, е кхы а йоккхагIа юртал дехьа лаьттан дакъа лу.

ХIанз поселкаш йоккхагIъяр — социалистически юрта боахамерча вай заман Iилман-технически прогрессо дIадехаш дола хIама да. Юрта боахам дегIабоалабара дешаш комплексно кхоачашдаро лоархIаме социальни хувцамаш дайт: цар маIан сенах лаьца да аьлча, из латт наьха къахьегамеи бытеи хьалашка диллача городая юртан юкъера башхалонаш дIаяхарах.

Дмитрий БАСИЛОВ,
РСФСР Министрий Совета гIишлошъяра дешашта йолча Паччахьалкхен комитета председатель.

(АПН).

ЮРТА БОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОШТА

Доккхеи бехктоккхамеи декхараш латт укх шера юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка. Хьалхарча шерашка паччахьалкхена дIа ца луш тIайиса юртбоахама продукци дIа а луш, толамца кхоачашъе еза ийслагIча пятилетка укх тIеххьарча шера планаш. Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара дерригa шоай низаш оарцагIдаьха къахьега кийча ба колхозхой, совхозий болхлой.

ЛаьрхIар кхоачашдара юрта боахама къахьегамхошта доккха новкъостал дергда Iилмана керда карагIдаьккхачо, дикагIболча боахачий, болхлой опыто.

Цу хьакъехьа язъяь, хIаьта йийшача боккха пайда лургболаш дукха статьяш я «Сельские зори» яхача зональни журнала аргIанарча февральски номер тIа кепатеха.

«ХIара дийнахьа — толаме къахьега» яхача передовой статьяца йолалу февральски номер. Встречни планаш кхоачашъяра болх мишта вIаштIехьбаккха беза дувц цу статья тIа.

Наьха теркам тIагIоргбола дешаш дувц «КПСС Ленински аграрни политика» яхаш йолча Кубански юртбоахама института КПСС историе кафедра заведующе, исторически Iилмай доктора, профессора Ф. Зырянова язъяьча статья тIа.

Дукха масалаш а доаладеш ленински аграрни политика кхоачашъяро вай мехка юрта боахам мел чIоагIа дегIабоалабаьб хьахьокх цо шиj статья тIа.

Ялатий культурай хьувкъам алсамбаккха йиш хулийтача торонехи царех мишта пайда эца безеи дувцаш дукха материалаш я «Керттера проблема — ялат» яхача рубрикана кIал кепатеха. Йийшача къаьстта пайдане я «ЛоархIам бола агротехнический прием» яхаш Ростовски областа Азовски района къахьегамхой депутатий Совета исполкома председателa М. Даниленкос язъяь статья. Гурахьа йийнача культурашта бIаьстай юххье подкормка яр мел лоархIаме да хьахьокх авторо шиj статья тIа.

Промышленни ларда тIа яьхача фермашка дуккхагIа продукци яккхара болх мишта вIаштIехьбаккха йиш я ха безам бараштa «Промышленни ларда тIа» яхача разделе кепатеха материалаш еша могаю оаха.

КIоарга чулоацам болаш йийшача пайда лургболаш я Нохч-ГIалгIай республика Iилма-тохкама ветеринарни станце йоккхагIволча Iилман болхлочо, ветеринарни Iилмай кандидата Б. Дикаева «Цамогаш хиларга ца хьежаш» яха статья. Хьайбаш цамогаш ца хилийтара фу де деза, хIаьта уж цамогаш хилча мишта дарба де йиш я дувц авторо. Дикаева шиj статья тIа ювцача опытах шеко йоацаш ерригача фермашка пайда эца йиш я.

Теркам тIабахийта еша мегаргйолаш я КПСС Къилбаседа-ХIирий обкома юрта боахама отдела заведующе, юртбоахама Iилмай кандидата Н. Дигорова «Хьайбаш Iангара дахара тешаме гIулакх» яха статья. Къилбаседа-ХIирий республика дикагIдолча боахамашка доакъар Iалащдерах дувц Н. Дигорова.

«Тохкамаш, опыт, гучадаьннар» яхача рубрикана кIал кепатеха я Дагестана Кизлярски районерча «Горьковский» совхоза керттерча гидротехника Н. Куликовас «Чоккий кулисии планировка» яха статья. Из къаьстта пайдане я дуга кхедерашта. Хьувкъам лакхбара йиш хулийтача дуккхача торонех дувц авторо.

Тайп-тайпарча сортех болча Iажий гаьнаш мел сиха дегIайоагIа ха безам бараш Дагестана сомий-комарий культурай станце йоккхагIволча Iилман болхлочо Т. Алибекова «Iажий гаьнаш дегIаяхара динамика» яха статья еша тIахьех оаха.

КIоарга чулоацам болаш йийшача пайда лургболаш кхы а дукха материалаш я «Сельские зори» яхача февральски номер тIа кепатеха.

С. ЧЕРВОНЫЙ.

Вежарашха йолча республикашка

БАЙРАКХ ДАГЕСТАНСКИ ЭНЕРГЕТИКАШТА ХЬОЖАЯЬЙ

1974 шера йиъалгIча квартале леладаьча Ерригсоюзни социалистически яхьа итогех СССР энергетикаи электрификацеи Министерства а электростанцейи электротехнически промышленноста болхлой профсоюза ЦК-ас а карара кара тела Ше байракхи хьалхара ахчаи премии еннай «Дагэнерго» управлене коллективана, ховш бу «Дагестанская правда» яхача газето.

ДIадаха шу доккхий толамаш а даьха чаккхдаьккхар дагестански энергетикаша, плановни заданеши социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдир цар. Продукцега дIадолар лохделар, 7,3 процент лакхъелар къахьегама овсарле.

Къаьстта дика болх бир Каспийски ТЭЦ-а, Чирюртовски ГЭС-ий каскада, Дербентски, Гергебильски, Къилбаседа электросетий коллективаша. Социалистически яхье «Дагэнерго» управлене хьалха латташ хьайоагIа Чирюртара М. Урдашева бригада, Гергебилера М. Закариалова бригада, Дербентски электросетий электромонтер С. Наджафов, Махачкалински ТЭЦ-а машинист А. Ашуралов, кхыбараш а.

КПСС ЦК партега, советски халкъага даьча Кхайкарала жоп а луш керда социалистически декхараш тIа а эйца уж ханал хьалха кхоачашдара ерригa торонаш оарцагIъаьха къахьегаш я «Дагэнерго» управлене йоккха коллектив.

ХIара шера дукхагIа хьувкъ хьажкIаш

ХьажкIаш аз лелаю вуройтта шу даьннад. Цу хана дена механизировании звенона керте латт со. ХьажкIаш эггара дикагIа хьувкъаяьй оаха укх пятилетка шерашка, язду «Социалистическая Осетия» яхача газета тIа Ардонски района К. Хетагурова цIерагIча колхоза звеньевойс А. Козаева. Масала, 1972 шера хIара гектара тIара 55 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуера, 1973 шера — 68 центнер. ХIаьта соахка аз а механизатора Б. Боциева а 126 гектарах хIаране тIара 73 центнер яьккхар.

Мишта вIаштIехьдоал уж толамаш даха?

Дерригa кха гурахьа зяба аьхар. ХьажкIаш дIаелехьа хIара гектара тIа ткъо-ткъо тонн ширдаьнна кхо диллар. ХIа аьнна лов дашшаше а тIоадал дIакъовлар духьа шозза махка баьжхар. Массехк ди даьлча 12—14 сантиметр кIоарга культиваци йир. ХьажкIаш дIаелехь 3—4 ди хьалха кхай тIа гIолла деза дискаш тоххадир.

Гектара тIа 60—80 килограмм минеральни удобренеш а товсаш хьажкIаш квадратно-гнездовой хьисапе айса дIайийра аз. Из болх 4—5 дийнахь чаккхбоаккх оаха. ХьажкIаш хьатIаялалехьа шозза махка боаккх.

ХьажкIаш листа е нийлха хьатIаяларга хьежжа, специалисташца дага а даьле, белгалъю агротехника. ДукхагIча даьхье мугIараштa юкъе урагIеи пхорагIеи кхозза обработка ю. Цо йиш хулийт кулг кара балхаш ца деш оасар хьатIа ца далийта, хIаьта цунга хьежжа хьажкIий центнерага дIадодар кIезигде.

МугIарашта юкъе обработка яь доаллаше а хьажкIашта эIамига гувнилгаш ду оаха. Из чIоагIа лоархIаме агротехнически гIулакх да. ХIана аьлча, юхедиса оасар дIатIахьеккхача, лаьттана кIала а дахе хьал тIа ца доллаш дус. Из дерригa даь даьлча гектара тIа 40 эзар совгIа хьажкIа ют оаха.

КПСС ЦК партега, советски халкъага даьча Кхайкарало а укх шера юртбоахама болхлошта юкъе Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьа тIаийцача соцамо а керда, доккхий декхараш хьалхашка оттаду тхона.

1975 шера хIара гектара тIара 80 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуя дош деннад тха звенос. Оаха дIаювргья гибрид «ВИР—156» яхача фух йола хьажкIаш. Уж дика хьувкъаяра де мел дезар даьд оаха.

ТУРПАЛИЙ ВАСКЕТ КХОАЧАШДУ

Черсий - Балкхархой АССР Терски районе ваьча Таучев Мусарбе цIерагIа йола интернациональни доттагIала сийлен приз оттаьй Харьковщинерча Артема цIерагIча колхозе. Из тергья пятилетка чакхйоалача а сийлахь - йоккхача Котало 30 шу дузача а укх шера эггара дукхагIа хьажкIаш хьувкъаьяьча механизатора, язду «Кабардино - Балкарская правда» яхача газето.

Украински лаьттан тIа эггара хьалха 1943 шера ийсевкнав Таучев Мусарби. Кавказа халкъий викалех вIашагIделлача дошлой тIема дакъа юкъе а волаш Советски Украина фашистоки гIаьрахоех мукъайоаккхаш хиннав из.

Советски бIухоитеи моастагIчун моторизовании дивизеи юкъе бирса тIом эттар Нововодолажски района Ордовка яхача юрта йистте. Цига дукха фашисташ боабир Мусарбе — Черсий-Балкхаройчера 22 шу даьннача колхозхочо. Из цу дийнахьа вийра, бакъда, хIана а тIехьа наха йицъеннац цун цIи.

Ордовски бархIшерарча школа дешархоша гулъяьй цига байнача дуккхача салтех йола материалаш. Пионерашта гучадаьннад Таучев Мусарби Черсий - Балкхарой АССР Терски района цхьан юртара волга, хIаьта цар цига хабар а дир.

Ордовке хиннаб денал долча салтечун гаргара нах. Цар шоайнга хьоашалгIа хьийхар украински ахархой, хIаьта «Родина» яхача шоай колхозе уж безаме тIа а ийца царца доттагIал а тессар.

ЧIоагIлуш латт шин республика колхозашта юкъера из доттагIал. Бирсача деношка цIийца хьахинна интернациональни доттагIал кхы а дегIаденад машара деношка.

ЙОККХИЙ ТОРОНАШ ЙОЛА КОМПЬЮТЕРАШ

«ВЭМ» яхача пензенски заводе арахеца йолаяьй ЕС-1050 яха керда электронни вычислительни машина — ЭВМ система чуйоагIаш ярех модель. ЭВМ бIарча цхьа система хьаяьй Болгаре, Венгре, ГДР, Польше, СССР, Чехословаке Iилмахоша, инженераша, болхлоша цхьана, хIаьта дукха Iилман - технически, экономически, управленчески, кхыдола дешаш кхоачашдеча пайда эаш а хургья. Иштта управлене автоматизировании системашкеи информацеиа обработка еча системашкеи а лела а ергья из.

Секунде 500 эзар операци еш сиха болх беш хургья машина.

ЕС-1050 компьютераш болх беш хургья йоккхача вычислительни центрашка, даннеш гулъеш а царна обработка еш а йолча йоккхача системашка, информационно-поискаш еча системашка, управлене автоматизировании системай лакхарча звенонашка.

СУРТА ТIА: «ВЭМ» яхача пензенски заводе ЕС-1050 яха керда электронно - вычислительни машина.

С. ГОЛУБЕВА сурт. АПН.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ТIЕХПАЙДАШТА ТIЕХЬАЯЬННА ТРАНСКЪАМИЙ КОРПОРАЦЕШ

«Дуккхача къамий корпорацей шу» оал хIана каст-каста Малхбузехьа дIададахача 1974 шерах. Дувца хабар дац, уж белггала шоай гIулакхаш геттара толаме чакхдоахаш хиннай, капитализма мехкий экономика Iалаьмате хала ха йоаккхаш хиннаяле а.

Цхьабакъда «толаме» — сенга диллача?

«Дуккхача къамий корпораци» яха цIи ше каст-кастеи деша маIан къайладахьа безам болаш Малхбузехьа сов йIаьхъяь йоахаши хиларгара дIадолалургда вар «Дуккхача къамий» яхача дешай маIан, гучох, промышленни финансовни капитала цу корпорацена юкъе массехк мехко цхьатаррарча бокъонегIа дакъа доацилга да, из цхьа вIаши гIойле а йолаш цхьана леладеча гIулакхий дукха вIашагIъелла кооперации я аьнна хеталу.

ХIаьта бокъонца долаш долчунга хьежача, дуккхача къамий лоархIаш йола дукха а дуккагIа йола корпорацеш цхьан мехка промышленно - финансови капитала доалахьа е цо тIахьожам лоаттабеш я. Цхьабакъда цар шоай гIулакхаш дуккхача мехкашка леладу, цига шоай филиалаш а предприятеш а йолаш. Цу тайппара, уж дуккхача къамий а йоацаш, трансъкамий корпорацеш (ТНК) я.

Белггала, 20-нел кIезигагIа боацача мехка а кхыметтел бIарччаче континенташка а хийцца шоай гIулакхш чакхдоахаш йола йоккхий ТНК-аш 200 гаргга я. Цар кхаь дакъах ши дакъа совгIа яраш — американски. Керттерча хьал тIа я духхьал уж корпорацеш цар шоай мехка санна, иштта дукха а дуккагIа йолча капиталистически дегIаухачеи паччахьалкхений а экономике.

ТНК гIулакхий масштабаш цар экономически низ геттара дика хьахьокх кхыметтел цхьан шера еххача хIамаех хьатIаденача ахчан хьакъехьарча даннеша а. ХIанз из ахча юкъерча ТНК-ар (американски «Интернэйшнл харвестер», «Анаконда коппер» е «Санойл» яхараш санна ярий) 2—3 миллиард доллааргара американски «Дженерел моторс», «Форд мотор», «Крайслер», «ЭКССОН», «Мобил ойл», «Интернэйшнл бизнес машинз», «Интернэйшнл телефон энд телеграф» е англоголландски «Рейал датч шелл», «Юнилевер» яха гиганташ санна ярий 10—40 миллиард долларга кхоачаш да.

ХIамаш йоххарах 1974 шера аллха американски 180 ТНК-ана шера хьатIадена деррига ахча 200 миллиард доллар гаргга хиннад. Из дуккха а дуккагIа да дунен тIарча дуккха а дуккагIа долча мехкий, къаьстта а дегIаухача мехкий къаман валови продуктал (ховш да, масала, Алжира къаман валови продукт 6 миллиард доллар гаргга, цхьана лоархIача Кене, Заира, Малаве — 5 миллиард доллар гаргга долга).

ТНК гIулакхашкарча цу «толамел» совгIа соахка кхыдараш а хиннад. Къаьстта а цар пайдай масштабашта доагIаш да из. Эггара тIехьарча даннеша хьахьокхачох цхьана даьрхIача американски ТНК-ай доход 1974 шера 90 миллиард доллар лоархIаш яр. Из 1973 шера боарамал 23 процент лаккагIа я. Къайле яц, цу тайпара пайдаш духдувлача керттерча хьастех цаI дегIауха мехкаш хилар.

ЭКОНОМИЧЕСКИ ЦIИММЕРГАШ

ТНК-ай «Глобальни стратегена» тIа-тIа боккхагIча лоархIаме хул дегIауха мехкаш. Цун маIан да, эггара хьалхарча арганна, промышленно дегIадаьккхача капиталистически мехкашка бедала дукха тайпаш тIа-тIа кIезиглуш хилар а хIаьта иштта трансъкамий корпорацеш шоай акционераштa магогга дуккагIа пайдаш Iалашде гIерташ хилар а.

Цунца цхьана тIа-тIа шаьрагIа бIаргагуш хул, дунен тIарча низий соотношени социализмана пайдана йолча оагIорахьа хувцалуш хилар а къамий-корпорацеш тамукъален боламаша толамаш дахар а бахьан долаш ТНК-ай гIулакхий методаш дегIаухача мехкашка наьха санна хувцалуш хилар. ХIанз, вьетнамски халкъа духьаларча агрессе а Доминикански республикерча интервенце хьисапе арахьара духхьал герза низаца чугIортига е вIаштIехьдоацаш эттача, е дунен халкъашта юкъерча плане гIулакх цIенхашттача чоалханеча хьал тIа оттар кхерам болаш долча хана, герзахчул дуккагIа догдоахийла ю дегIауха мехкаш капиталистически державаех тийша хилийтарах. Цу гIулакха керттера датта кхоачаду, кхетадеш мадарра, ТНК-ашта. Цхьабакъда белгалдоалаш хIама да, Малхбузехьарча цхьацайолча моттигашка «къахьегам дунен халкъашта юкъе бекъара эффективни инструмент я», «производствои хьадаьр декъилгеи вIаштIехьдоаха хьалкалатта мехкаш», «хьалхалатта технологи тIаккхухьар, «капитал пайдагIа хургйолчахьа тIаерзаераш», иштта кхыдола «дика» гIулакхаш леладераш я яхаш ювцача ТНК-ай дегIаухача мехкашка «прогрессивни лоархIам» болаш хилар дувцара тIера хилар. ТНК-ай гIулакхаша, йоах цар, къонача паччахьалкхений экономически потенциал дегIайоалаяра гIойле ю», чоалхане социальни проблемаш къестаяра новкъостал ду.

ТIаккха мел мах бода цу тайпара «къахьегам бекъарга»? Керттерча даькъе дегIаухача мехкашкара бедал дIаоз, цига дарегIча маьхех хьаду товараш тIехьагIа дунен рынкашка тар ма лу дезагIча маьхех уж дохкаргдолаш. Цу тайппара йоаккхаш йолча хумазах пайда эц ТНК-ай операцеш шеръяраи акцеш лелаераштa дивидендаш теларай. Цу тайпарча хьалашка «ТНК-ай малагIча прогрессивни лоархIама хьакъехьа хила йиш я къамаьл?

Бакъдар аьлча, моттигаш хила-м хул ТНК-аша белггала шоай предприятешка хьалхалатта технологи производство вIаштIехьяккхара методаши юкъекхухьаш. Цхьабакъда из цхьан гIулакха — мамогга дуккагIа пайдаш дахара лаьрхIа деш да. Цул совгIа, еррига технологически организационни къайленаш моттигерча гражданех, цу даькъе ТНК-ай филиалий кулгалдеча органашта юкъе барех а, бокъонца лаьрхIа лораеш я. Иштта Iалашду дегIауха мехкаш кхыча мехкий технологехи специалистехи дуккагIа тийша хулга.

ХIаьта дегIаухача мехкий халкъаши правительстваши шоай доалахьарча ресурсех, мехкдаьтта доахача мехкашка хIанз из долаш долчча тайпара, шоай гIулакха пайда эца гIерташ йола моттигаш ТНК-ашта нийсъелча, тIаккха а шоай доходаш алсамъяха наькъаш корадоагIа царна. Цу тайпарча наькъех цаI — кхоалагIча мехкашка лоатталеча мехкдаьттан мехкдаьтта продуктайи маьхаш бзарам боацаш лакха увттадар.

Духхьал капиталистически дунен мехкдаьтта рынке цхьаккха тIахьожам боацаш ТНК-аша доал деш хиларо соаккха ира энергетически кризис хьоайир Малхбузехьа. Из керттерча даькъе потребителашта хинна кризис яр, хIана аьлча американски мехкдаьтта магнатий пайда кIезиг ца баларал совгIа, кхы тIа а лакхбелар.

Бакъдар аьлча, дунен тIа хIанз эттача хьало чоалханегIа хулийт ТНК-ай гIулакхаш. ДегIаухача тIа-тIа дуккагIча мехкаша тIахьожам чIоагIагIа лоаттабу шоай ресурсашта, цу корпорацеша пайда эцаш дола налоговни кхыдолев къайлагIара наькъаш дIакъовларгдола гIулакхаш чакхдоах, доазол ара а доахаш дIакхухьача пайдашта хаьдда боарамаш увттаду, промышленноста бIарччача доакъошта национализаци ю, шоай къаман кортамукъале чIоагIъяра кхыдола гIулакхаш чакхдоах. Цхьабакъда ТНК-аша хIанз а тоъал чIоагIа позицеш лелаю дегIаухача мехкий экономике.

КАПИТАЛИЗМА ТIУВСАШ

Циггара хьадоагIаш да ТНК-аша дегIаухача дуккхача мехкий политически вахаре лоаца дакъа а. Цар шоай влиянех пайда эц цу мехкашкара капитализма лардаш бух ца яхийтара, шин социально-экономически системана юкъерча къовсамера цун позицеш чIоагIъяра. Цу гIулакха ТНК-аша ког гIорттолга ю «шоай» паччахьалкхений политически тIемей гIонах (цу тайпара гIо керттерча даькъе къайлагIа, белггала аьлча, «новкъостал» балаш долчун каналашка гIолла деш да).

КIезига моттигаш хилац ТНК-аш шоай филиалаш йолча мехкий политически вахара юкъе гIерташ. Тахан дика довзаш да, масала, Чилера «ИТТ», «Анаконда коппер», «Кеннекот коппер» яхараш санна йолча корпорацей тийша балхаш. Цига цар США Центральни разведывательни управленеца цхьана шоай ма хулла новкъостал даьд 1973 шера сентябре Халкъа цхьоагIон правительство дIаяккхара. Иштта ховш да, Перуна, Португале демократически режима духьала, кхыча мехкашта духьала леладеча тийшача балхашта цхьайолча ТНК-аша финансировани елга.

Шоден («экономически санкцеш», политически низ тIалоаттабар моттигера реакци хьаллацар) пряникех (из мохк «экономически дегIабоалабара новкъостал дергхиларах» дош далар) методех пайда а эцаш, шоай гIулакхаш дегIаухача мехкашка шерде гIерт ТНК-аш. Цхьабахьда тIа-тIа дуккагIча къамий къонача паччахьалкхенаша тIа-тIа чIоагIагIа лерхI шоай къаман суверенитет чIоагIъе, шоай доалахьарча ресурсех эггара хьалха шоай гIулакхашта, бокъонца цхьатеррарча бокъонегIех вIаши гIойле йолча тайпарей дунен халкъашта юкъе цхьана леладу экономически гIулакхаш вIаштIехьдахар духьа пайда эца.

Укхаза толам балга кIезигача боараме доацаш дегIаухача мехкий шоай цхьоагIонах, укх ханарча прогрессивни низащара, эггара хьалхарча аргIанна социализма мехкащара цар бувзамаш чIоагIдарах тийша да.

Николай ТУРКАТЕНКО, «США — экономика, политика, идеологи» яхача журнала керттерча редактора заместитель.

АПН.

Закон каьхата тIа да

Кхыметтел 1947 кера арадаьннадар США берригаш а болх беш хилийтара хьакъехьара закон. 1964 шера тIаьйпадар граждански бокъонех дола закон, цу тIа ворхIлагIча разделе балха дIаэцаш волча сага, из кхыча расах, дынах, къамах, маIа е кхал ва аьнна дискриминаци е бокъо лац аьнна дар.

Цхьабакъда капиталистически общества вахар шин законех дегIаух. Массавар болх беш хилара метта — хьабе болх боацаш дукха нах хилар. Дискриминаци дIаяккхара метта — халача ханашка из чIоагIъедар. Масала, хIанз санна.

Неграш массаза хинаб кхыбарел дукха дуккагIа Iаьржа балхаш деш, хIаьта хIанз а уж ба кхыбарел дукха дуккагIа хьабе болх боацаш лелараш, болх боацаш лелараш процент дехгара денга лакхлуш йоагIа.

Мехка хьабе болх боацаш леларий процент ворхI процентал совъяьннай. Уж нах расовн белгалонех бийкъача, царех 6,4 процент бараш кIай болеи 12,8 процент бараш Iаьржа болеи баха нах ба. Коннектикут яхача штате хьабе болх боацаш 20,7 процент — Iаьржеи 6,6 процент — кIайи нах ба, Нью-Джерси яхача штате — 15,9 процент Iаьржеи 6,7 процент кIайи нах ба.

Бокъонца йолаш йолчул локхагIа я уж цифраш, хIана аьлча къахьегама биржашка регистраци яьраш мара белгалбац цар. ДуккагIбараша дог диллад цунах цудухьа статистика юкъебахабац цар ловш бола бала.

Хьабе болх боацилга дIадолалу фабричнии заводскойи болхлошкара, США «сийна качилгаш» оал царех. ГIулакхе барашка — «кIайча качилгашка» — из тIехьагIо мара кхачац. Инженерашта, администраторашта, менеджеры - управляющештеи кхыболчеи наха шоай цхьа «иммунитет» я моттар, царна хетар производствана сокращени елга шоаш юкъе боацаш чакхдаргда аьнна. Цхьабакъда цар «иммунитет» дукьада лоаттаяланзар хIанз йолаш йолча экономически халонашта.

Хьабе болх боаца «кIай качилгаш» цхьа миллионни бархI бIаь эзари сагага дIакхаьчаб.

27 январе арадаьннача «Ю. С. Ньюс энд Уорлд рипорт» яхача журнала номер тIа кепа теха я хьабе болх боацаш бисача «кIай качилгий» «шокови хьал» дувцаш йола статья. Царех цхьабараш шошашта теха бов кийча ба.

— Со кхер, чIоагIа кхер, — аьлар Атлантерча хьабе болх боацаш йисача гIулакхе хиннача кхалсага. — Кхийна яьлча гIоне тIехь-тIехьагIа тоалуш хьадоагIаш дар са гIулакхаш. ХIаьта хIанз, са 47 шу даьннача хана, зIамига йолаш со хиннача халача ханашка юхадерзаш латт деррига...

— Цхьан саго ма ловлда аз лайнар, — аьлар кхыча хьабе болх боацаш висача гIулакхерча саго, сов дукха гIайгIа ярах кера лазар кхийттачо. — Сай бIаргашта хьагушше а парх аьнна деха дIадаьлар се мел вахача хана аз дог доахаш хиннар...

Специалиста-психолога мнени йоалаю журнало;

— Нагахьа санна саг дог чIоагIа долаш ца хуле, шок хинначул тIехьагIа депресси хул цунна, тIаккха ший уйлаех воаллийс из. Вахаре ший аьттув ца балар а ка ца ялар а даим дагадоаил цунна. ДуккагIбараштa царцара дIакъаста йиш йоаца хIама а хинна дIаэттаб болх, сов чIоагIа цун лоархIам беш уж хиларах. Цудухьа, болх боацаш бисача алхха из боацаш биса Iац уж...

ХIаьта къамаьл чакхдоалаш — комментареш эшаш боаца американски кепайоазон хоам:

«Муниципалитето балхара ше дIаваьккхалга хайначул тIехьагIа массехк сахьат даьлча Бруклине дукха нах болча моттиге бензин шийна тIа а мохкадаь ше лотаваьв 33 шу даьннача Роберта Марильянос. Городской бюджета дефицит хиларца дувзаденна, балхара дIабаьхача 598 города гIулакхерча нахах цаI вар Марильяно. Из больнице воалаваьча хана сакхетаме вар из, болх боацаш ше висав, яхаш бордаш а деттар»...

Г. ГЕРАСИМОВ, АПН собкор.

Нью-Йорк.

ЯПОНИ. Дунен тIа йоккхагIа ярех город — 11 млн. 610 эзар саг вахаш, дуккха миллионаш машинаш йола автомобильни парк йола Токио города улицашка автотранспорт лелара проблема сиха автомобилаш леларгйола 2—3 этажни эстакадаш хьалъяра наькъаца къоастае гIерт. Цар дIоахал хIанз 110 километрага кхоачаш да. Бакъда цу гIулакхо а Токио улицаш башха партIата яьхаяц, къаьстта «пик» сахьаташка. Цу хана сиха машинаш лелача эстакадашка дукха уж гуллуш а саце латташ а моттигаш каст-каста хул.

Цудухьа царех японцаша оал «лаьтта кIал, автомобилаш латта моттигаш» аьле.

СУРТА ТIА: японски "столица цхьан районера 3 этаж йола эстакада.

Джапан пресс—ТАСС сурт.

ДАЙ НАЬКЪАГIА

«ЦХЬАККХА ВИЦВЕННАВАЦ, ЦХЬАККХА ДИЦДЕННАДАЦ»

Дукха ха йоацаш со хилар № 15 йолча школе-интернате, сай новкъост преподаватель Г. Г. Мноян волча ваха. Ший зIамигача новкъосташа-дешархоша го баь латтар из.

— Ший Даьхен бокъонца вола патриот хилара, — йоахар Григорий Григорьевича, — дIаяхача ханара халкъа турпала гIулакхаш довзаш хила веза. Из хара дуккагIа деша, Iомадала деза, вай даьша, даь-даьша лелабаьча наькъа уйла е еза, таханара иразе вахар бахьан цар лоаттабаь къовсам дагалоаттабе беза. Цар традицеш дIахо кхахьа еза.

— ХIанз болх бе беза! — команда елар цо. ЙиIигаш дIахьа екъаелар. Цхьаьраш дукха ха йоацаш турпал-городера Севастополера ена тайп-тайпара «трофеяш» дIацхьалхаяха эттар, шоллагIбараш — шоаш хьалехача вай мехкахой деналах, майралах дувцача документех альбомаши стендаши кийчъе болабелар, кхоалагIбараш тIема ветеранашка письмош язде хайшар...

— ТIема - патриотически кхетам балара внеурочни занятиш я тха, — аьлар сога са доттагIчо. — Дешархоща болх бе геттара сакъердаме да, школа директора Магомадова Фариза Вагаповнас а ерригача педагогически коллективо а боккха теркам тIабахийта лелабу дешархошта тIема-патриотически, интернациональни кхетам балара болх.

Школе каст-каста чакхдоах граждански Сийлахь-боккхача Даьхени тIемий, парте, комсомола, ветеранашца, къахьегама турпалашца, йоазонхошца, художникашца, артисташца вIашагIкхетараш.

Иштта, дукха ха йоацаш школе хьоашалгIа хилар шин тIемах чакхваьнна вола городской ветераний комитета председатель, отставке генерал-майор М. П. Попков, вай городе вIашагIъелла хиннача 242-гIча горно-стрелкови дивизе командираши бIухойи А. М. Иванов, В. М. Тунзин, медместра хинна В. П. Казаченко, В. И. Длугий, Ю. А. Сулимов, Л. Л. Головченко, иштта кхыбараш. Дешархошта цар дийцар гитлеровски гIаьрахошца лоаттабаьча тIем тIа советски бIухоша гойтача къонахчалах, вай мехкахой турпалча гIулакхех.

ДIадахача шера гурахьа Грозне цхьайолча школайн училищайн лерйоахарашца школа-интерната дешархой делегаци яха хилар турпал-городе Новороссийске. Цхьа кIира даьккхар дешархоша Цемесски бухта берда йисте палаточни городоке бахаш. Уж хилар «зIамигача лаьттан тIа», «Iоажала атагIа», «Суджукски коса» оалача моттиге вай десантникаша «Вахара хьаст» оалаш хиннача легендарни гIувнага хьожаш. Уж моттигаш лораеш хиннача Е. И. Остапенкоца, П. Ф. Землянниковца цун сесатаца Татьяна Филипповнайца, № 15 йолча школа-интернате дукха ха йоацаш хьоашалгIа хиннача гIортаьннача 31 батарея командираца И. Лаврентьевца дицлургдоаца вIашагIкхетараш хилар дешархой.

ХIаьта иштта дукха ха йоацаш грознера лерйоахараш турпал-городе Севастополе баха хилар. Царна юкъе бар № 15 йолча школа-интерната дешархой Амриева Бирлант, Гуляева Люба, Шагиева Наташа, Кокурхоева Лиза, Хасарова Тамара, иштта кхыбараш. Уж берригаш а дика дешаш а «Турпал» яхача тIема-патриотически клуба балха юкъе хьинаре дакъа лоацаш а ба.

Севастополе къона грозненцаш хьежар Крымски тIем тIа (1853—1856) Черноморски цитадель лораьрий турпале даим гойташ йолча «Оборона Севастополя» яхача дерригача дуненна йовзача панорамага, исторически памятникашка.

Фашистех бархI бетта Севастополь лорзеш Iоажала духьалълаьттача Даьхен тешамеча къонгий деналах доккхал деш хьийжар дешархой морякашта - черноморцашта орден Ленина делаеча 25-гIа Чапаевски Краснознаменни дивизе пулеметчицана Онилова Нинайна, Приморски Арме разведчицана Оношко Аллайна, 30-ча батарея бIухошта, турпалашта - матросашта А. Чикаренкона, И. Голубеца, иштта кхычарна дегIача памятникашка. Балаклавы яхача районе баха хилар байнача 242-гIча горно-стрелкови, 89-гIа эрмалой, 318-гIа Новороссийски, 414-гIа гуржий стрелкови дивизей бIухой сийна оттаяь обелискаш йолча.

Школа-интерната дешархоша шефски бувзамаш чIоагIдаьл Севастопольски № 2 йолча школа-интернатаца, Москвай Ленинграда, Свердловска, Казана школанцеи профессионально-технически училищашцеи.

— Тха лерйоахараша — дувц школа-интерната директора Ф. В. Магомадовас, — Новороссийске, Керче, Севастополе хиннача тIемашка такъалаьцарех 30 гаргга саг лехав. Цар бувзам лоаттабу цу городий тIема сийлен музейшца.

ХIанз дешархой шоай мехкахоех Москва, Ленинград, Одесса, Брест, Киев лораьрех, Варшава, Будапешт, Вена, Прага, Берлин мукъайоаккхаш дакъа лаьцарех материалаш гулъеш ба.

Школа-интерната педагогически коллективо дика вIаштIехбаьккха лелабу боккхагIчар тIемей къахьегамей традицеш тIа тайп-тайпарча къамех бола дешархой хьалкхебара болх.

Ф. МАЯКОВСКИЙ.

СУРТА ТIА: Новороссийске хиннача тIема доакъашхо, отставке подполковник Лаврентьев Венедикт Иванович (Новороссийске вахаш ва) Грознерча № 15 йолча школа-интерната дешархошта юкъе.

ТIема ветеранашца вIашагIкхетар

Грознерча «Радуга» яхача кинотеатре укх деношка зрителаш тIема ветеранашца вIашагIкхийтар. Укхаза баьхкабар тIема ветеранаш, подполковник Манаков Василий Степанович, отставке подполковник Жуков Андрей Григорьевич, Ляховецкий Леонид Владимирович.

Цар гулбеннарашта дийцар советски халкъаша моастагIа вохавеш гойтача турпалах, дукха дийцар къонахчал гойташ шоай вахар дIаденнача новкъостех.

Зале хиннараша ура а этта байначар минута йист ца хулаш латташ сий дир.

Цул тIехьагIа зрителашта хьекхар художественни фильм.

Р. ЯНДИЕВА.

ТХА ИНТЕРВЬЮ

ВАХАРЦА ЦХЬАНА ГIА БОАХАШ

Вай республика столице — Грозне концерташ луш хилар РСФСР халкъен заслуженни артисташ Миров Лев Борисовичи Новицкий Марк Владимировичи. Шоаш цIаболхаш лаьрхIа «Сердало газет дешараштa интервью елар цар.

Артисташа Новицкеи Мировеи цхьан болх бу 25 шу да. Хала да уж бовзаш воаца саг лаха, дуккхаза а хезаб вайна уж телевиденей радиои гIолла. Цар лакхача говзала бе боагIа лакха мах баьб миллионаш болча зрителаша. Советски Союза массе мIинге кхаьчав Мирови Новицкийи, дуккхаза а хиннаб доазол дехьа. ХIаьта вайнига — Грозне уж шозлагIа баькхабар.

Новицкий. Вай мехка дукхача моттигашка хиннад тхо — чIоагIа цецвоаккхаш да гонахьара хувцамаш. Довзаргдоацаш хувцаденнад городий сурт - сибат, лакхъеннай наьха культура. Из гIадвугаш да.

Миров. Советски наьха вахаре мел хула хувцамаш КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъярца дувзаденна да. Тхо а, артисташ, юстара латтац цу гIулакха. Тхоай искусствоца тхо гIерт къахьегамхошта карагIдаьнна хIамаш мадарра хьахьокха, вайна чIоагIа новкъарле еш дола ийрча гIулакхаш дIадахара новкъостал де.

Новицкий. — Вахарца цхьана гIа боахаш хила беза артисташ. Из теркал а деш кхоачамбоацарашца къовсам лоаттабеш йола миниатюраш - номераш уттаю оаха.

Миров. Ала деза наставничествах а. КагирхоштA творчески кхетам балара гIулакх а, шеко йоацаш, теркаме лоаттаду оаха. Шоана а дика бовзаш хила беза тха зIамагIбола доттагIий — «боккхий нах» Маврикиевнаи Авдотья Никитичнаи — артисташ В. Тахков Б. Владимирови, Усач, Ретуов, Липский, иштта кхыбараш. ХIанз уж шоаш сага новкъостал доацаш выступленеш еш ба. Зрителаша лакха мах бу цар искусства.

Новицкий. Лакхе оаха белгал мадаккхара вай заман сага культура геттара лакхъеннай. Цунца дувзаденна миниатюра зрителашта хьалхашка яхьалехьа дукха творчески къахьег оаха хIара дош доагIача, кIоарга чулоацам болаш хургдолаш.

Миров. Планаш... ХIара сезона керда номераш кийчъю, къаьна яраш эргайоах. ХIанз кийчъяь яьннай ала мегаргйолаш а «Выступление и наказание» яха концертин йоаца программа. Цунна юкъе дакъа лоацаш ба цIи хеза дукха артисташ. Кастта цун премьера чакхъяргья. Шоана из езалургья аьнна хет.

Новицкийи Мирови (цхьана). Деза доттагIий, шун беркатеча балха тIа оаш толамаш дахар лов тхона, тхоай оагIорахьа оаш дика салаIара тхоай низ кхоачар дергда оаха. Аьттув балба шун!

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18 февраль

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Выставка Буратино». 10.00 — Твардовский. «Василий Теркин». Моссовета цIерах долча театра фильм-спектакль. 14.00 — Передачай программа. 14.05 — Босбола телевидени. «Казахстан, са республика» яхача документальни фильма премьера. 15.05 — Босбола телевидени. «Вайна Iалам довзаргда». 15.30 — Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема историе оагIонаш. «Сталинградски тIом». 16.00 — Социалистически мехкий телевидене документальни фильмай программа. 17.00 — Босбола телевидени. «Композитор — берашта». 17.30 — «Кагирхой гIулакхаш» (гIалгIай меттала). 18.00 — Музыкальни пауза. 18.05 — Динах тешараштa а ца тешараштa а. «Сенна вах саг», 18.30 — «Саги закон». 19.00 — Босбола телевидени. Самодеятельни художественни творчества Ерригсоюзни фестиваль хьаеллара хетадаь концерт. 19.45 — Центральни телевидене экрана тIа эггара хьалха «Серафимана дола цIа» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Кагирхой оазаш». 22.40 — Ейгача атлетиках йола СССР чемпионат. Ленинградера передача. Инстеальча кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.30 — Къонал эфире я. «Дунен тIа кагирхой». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Пхьабарагаши уж дашкарн». 18.30 — Киножурнал. 18.40 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 19.00 — Музыкальни школай хьехархой творчества городской смотра ховдам беш дола концерт. 20.20 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 20.35 — Музыкальни пауза. 20.40 — «Iано экзаменаш хоатт».

19 февраль

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — «Къонал эфире я». «Дунен тIара кагирхой». 10.00 — «Серафимана дола цIа» яха художественни фильм. 11.15 — Босбола телевидени. Самодеятельни художественни творчества Ерригсоюзни фестиваль хьаеллара хетадаь концерт. 13.55— Передачай программа. 14.00 —«Даькъала хийла кхоане» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 14.30 — Лермонтов. «Вай хавара турпал». Передача дIахьу Андрониковс. 15.30 — Бераштa дола фильм. «Денал дола пхиъ» яха художественни фильм. 16.45 —«БАМ къонахчал долча наха булла никъ ба». Поэтически тетрадаш тIара. 17.00 — «Iилма — тахан». 17.30 — Идеологически балха практикацара. «Назрановски района атеистически балха опытацара» (гIалгIай меттала). 17.45 — Музыкальни пауза. 17.50 — «Керда цIа хьалдеш латт». 18.15 — Киножурнал. 18.25 — Босбола телевидени. «Новороссийска котало» яха телевизионни документальни фильм. 19.30 — Босбола телевидени. Хоккеях йола СССР чемпионат. Ленина цIерах йолча Центральни стадиона спорте Дворецера трансляци. Перерывах «Спортлото» тираж. 21.45 — «Ха» Информационни программа. 22.15 — Босбола телевидени. Передача дIахьу РСФСР заслуженни артиста Львов-Анохин. Инстетаьлча — кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.30 — Телевидене Волгоградски студе передача. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Берашта. «Кемана парусаш санна деза». 18.25 — Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсийн, нохчийн меттала). 18.45 — Советски Эскара бIухой заявках дола концерт (нохчий меттала). 19.15 — Шоана, бераш. 19.25 — Маькхакомбината коммунисташ болча. 19.50 — Сийлахь-йоккхача Къоталон 30 шу дизар. «Майор Вихрь» яха художественни фильм (1-гIа сери).

РАДИО

18 февраль

6.30 — «Юртара Iуйре» (эрсий меттала). 6.50 — Хоамаш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Халкъа ашараш ек (гIалгIай меттала). 16.00 — Пропагандиста долча новкъостала. «Халкъа хьалторо тоаяр парте экономически политика керттера декхар да» яха экономически Iилмай доктора, профессора Бузлякова беседа (нохчий меттала). 16.15 — «Халкъа эша товараш дукхагIа а дикагIа а» яха корреспонденци (нохчий меттала). 16.30 — Коталон 30 шу дизарга. «Вайга даьца васкет даьд» яха корреспонденци (эрсий, меттала). 16.45 — Бурув тохар хьалхарча мугIарера гIулакх да. Сихача скоростий мастер (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

19 февраль

7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Мурдаш а цар во гIулакхаш а». КПСС Веденски райкома секретара Мачигова выступлени (нохчий меттала). 8.40 — Халхара ашараш (нохчий меттала). 16.00 — «Коммунистий Iаи йоакхонаш» яха корреспонденци (эрсий меттала). 16.15 — «Цхьана къахьегар, опыт, доттагIал». Гудермесски горисполкома председатела Исмаилова выступлени (нохчий меттала). 16.30 — Юртара вахар (нохчий меттала). 16.45 — «Мехкдаьтта скважинех дикагIа пайда эцара тIехьа» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 19.20 — «ХIанзара ханара къона саг» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 19.50 — «Дай - мехка музыкальни вахар» яха радиожурнал (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, къилбаседа-малхбузехьара секунде 5 метра кхоачача чIоагIа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике гIолла 3 градус шелалгара 2 градус йIовхалга кхоачаш. Грозне 1 градус шелалгара 1 градус йIовхалга кхоачаш хилен тарлу. 19 февралера 22 февралеи кхаччалца морхаш а йолаш, наг-нагахьа екха а екхаш, юхьханца лоа а делхаш, вокх юхейнсача юкъагIа йоачан а йоацаш, дохк а доалаш. бе-беча оагIорахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура бийсашка 7—12 градус шелал йолаш, деношка 2 градус шелалгара 3 градус йIовхалга кхачаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-06; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни вахарев культуран отделан — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; кисмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-06; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30.

Газет арадуул шинкъан оарц, шоаттен денношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

Заказ № 1217.